

หนังสือ

ตำราประจำครอบครัวแผนโบราณ

พิมพ์ใช้แทนใบฎีกา

ของ

พระอริการัตน์ จันทสโร

เพื่อเป็นสินน้ำใจในการที่ท่านได้มีศรัทธา

สละทรัพย์ ๓๐ สตางค์ ออกบำรุงวิหาร

ในงานมหาชาติ

089.95911

พ414๓

วันที่ ๑๗ เดือน ๑๑

พ.ศ. ๒๔๘๐

ราคาเล่มละ ๓๐ สตางค์

๒๕๖๓

หนังสือ

ตำราประจำครอบครัวแผนโบราณ

พริ้ม-เพียบ พลอดชูแก้ว (บุรณะขึ้นใหม่อย่าให้สูญหายไปเสีย)

พิมพ์ใช้แทนใบฎีกา

ของ

พระอภิการทัต จันทสโร

เพื่อเป็นสินน้ำใจในการที่ท่านได้มีศรัทธา

สละทรัพย์.....สตางค์ ออกบำรุงวิหาร

ในงานมหาชาติ

วันที่.....เดือน..... พ.ศ. ๒๔๘๐

ราคาเล่มละ ๓๐ สตางค์

๗
ข้อหาทางแพ่ง

ข้อหาทางแพ่ง

๑. ละเมิดทางแพ่ง คือ การที่บุคคลหนึ่ง
กระทำการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย
แก่บุคคลอื่น หรือละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น
โดยผิดกฎหมาย หรือละเมิดสัญญา
ที่ตนได้ทำไว้ หรือละเมิดหน้าที่ตามกฎหมาย
หรือละเมิดหน้าที่ตามสัญญา

๒. ข้อหาทางแพ่ง ได้แก่ การที่บุคคลหนึ่ง
กระทำการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหาย
แก่บุคคลอื่น หรือละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น
โดยผิดกฎหมาย หรือละเมิดสัญญา
ที่ตนได้ทำไว้ หรือละเมิดหน้าที่ตามกฎหมาย
หรือละเมิดหน้าที่ตามสัญญา

เลขห้อง.....

089.95911

R00045

เลขหมู่.....

พ414ค

2480

078473

NSTNL SENAYAN

เลขทะเบียน.....

คำปรารภ

พวกข้าพเจ้าตั้งมีนามปรากฏอยู่ข้างท้าย ได้มีความคิดพ้องกัน ในการที่ได้จัดสร้างวิหารขึ้น ๑ หลัง ที่วัดหน้า ตำบลนาทราย อำเภอ เมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประมาณดังนี้ คือ กว้าง ๖ วา ยาว ๓๓ วา สูง ๕ หาดาศษฐานแต่เสาห่อด้วยคอนกรีต เครื่องบน ใช้ไม้หุดุมพอตะเคียนแต่ไม้จำปา มุงกระเบื้องซีเมนต์ แต่ในรูปของ วิหารนี้ได้จัดห่อเสาแล้ว นอกนั้นยังค้างคาอยู่ และจะต้องใช้เงินทั้งหมดราว ๑,๕๐๐ บาทจึงจะสำเร็จ แต่พวกข้าพเจ้าไม่สามารถจะทำให้สำเร็จขึ้นด้วยพวกข้าพเจ้าได้ไม่ ฉะนั้นจึงขอความช่วยเหลือมายังญาติมิตรสหายและเพื่อนร่วมศาสนาด้วยกัน เพื่อออกมุดค่าช่วยกัน สร้างถาวรวัตถุขึ้นไว้เป็นหลักฐานของศาสนา อุทิศเป็นธรรมสภา ตามแต่ศรัทธาของตนๆ เพื่อฝังขุมทรัพย์ไว้หวังผลในปรภพเบื้องหน้า แต่ต้องได้๒๕ สตางค์ขึ้นไป เพราะเป็นของใหญ่ แต่พวกข้าพเจ้ามาคิดว่าจะมีอะไรให้เป็นดินน้ำใจแก่ท่านที่ได้สละทรัพย์ออกมา จะพิมพ์เป็นฎีกาก็มืดายตันไป ทั้งไม่เป็นประโยชน์แก่ผู้รับไว้ นอกจากหวังทำบุญอย่างเดียว แต่ทั้งไม่เป็นเครื่องระลึกอยู่ได้นานๆ

ฉะนั้นพวกข้าพเจ้าได้ขออนุญาตคำราปร่ำจ่าครอบครัววัน จาก คณะศิษยานุศิษย์ ซึ่งได้จัดพิมพ์ขึ้นเป็นเครื่องช่วยในงานศพพระ อธิการนะ เกตุสโร ครึ่งหนึ่งแล้ว พิมพ์ขึ้นเป็นครั้งที่ ๒ เพราะเห็น

ว่าเป็นที่นิยมของชนหมู่มาก แลนับถือว่าศักดิ์สิทธิ์และแม่นยำ เช่น
ตำราห้วงสำหรับดูวันมงคลต่าง ๆ ว่าจะทำวันไหนดี ชนหรือแรม
ทำงานมงคลได้หรือไม่ มีคำอธิบายปรากฏอยู่แล้ว ต่อจากนั้นเป็น
ตำราแสดงถึงลักษณะของโรค พร้อมกับด้วยตัวยาปราบโรคนั้น ๆ มี
อยู่แล้วหลายสิบชนิด

ในครอบครัวหนึ่ง ๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสนใจใน
ความเป็นอยู่ของครอบครัว เมื่อความไม่สบายบังเกิดขึ้นแก่คนใด
บุตรภรรยา เช่นปวดศีรษะหรือเป็นไข้เหือดแห้งเป็นต้น ถ้าเป็นผู้มีความ
รู้และเข้าใจในเรื่องยาอยู่บ้าง ก็จะพยายามแก้ไขให้หายได้โดยเร็ว
พลัน ในเมื่อความเจ็บยังไม่ร้ายแรง ดังว่าปล่อยไว้ให้กำเริบ เมื่อ
โรคกำเริบมาถึงจะหาหายแพทย์มารักษา ถึงจะหายก็เสียทรัพย์มาก
ทั้งเวลาหายก็ช้าวัน เมื่อท่านมีตำราไว้ประจำครอบครัว ในคราว
ประสงค์ที่จะต้องทำ เช่นการมงคลต่าง ๆ เป็นต้น หรือความเจ็บ
ไข้บังเกิดมี เมื่อเปิดตำราดูจะเลือกใช้ได้ตามประสงค์ เว้นไว้แต่โรค
บางอย่างซึ่งหมดความสามารถจะแก้ไข ที่สุดถึงนายแพทย์ผู้สำเร็จ
ชั้นปริญญา ก็ไม่อาจที่จะพยาบาลคนซึ่งมีความเจ็บอย่างเข้าเขตคัมภีระ
ให้หายจากโรคภัยระนั้นได้

ด้วยอาศัยเหตุตามทักทายมาน พวกราชเจ้าจึงได้จัดพิมพ์ขึ้น
เพื่อหวังให้เป็นเครื่องระตักถึงในคราวที่ได้ทำบุญไปมานานได้ และ
จะได้เป็นประโยชน์แก่ผู้นับถือหรือรู้จักใช้ ในเมื่อประสงค์เหตุเช่นนั้น
เข้า ๑ ในที่สุดอันนั้นขออำนาจคุณพระรัตนตรัย จงบันดาลให้ท่านผู้มี

ศรัทธาตถะมุตคำออกสร้างวิหาร จงเป็นผู้ประกอบด้วยพระพรทั้ง ๗
 ประการ คือ “อายุวฑฺฒโก ชนวฑฺฒโก ตีริวฑฺฒโก ยสวฑฺฒโก
 พถวฑฺฒโก วนณวฑฺฒโก สุขวฑฺฒโก” แดงใช้ตำราให้ดำไว้
 ประโยชน์ตามปรารถนา เทอญ ฯ

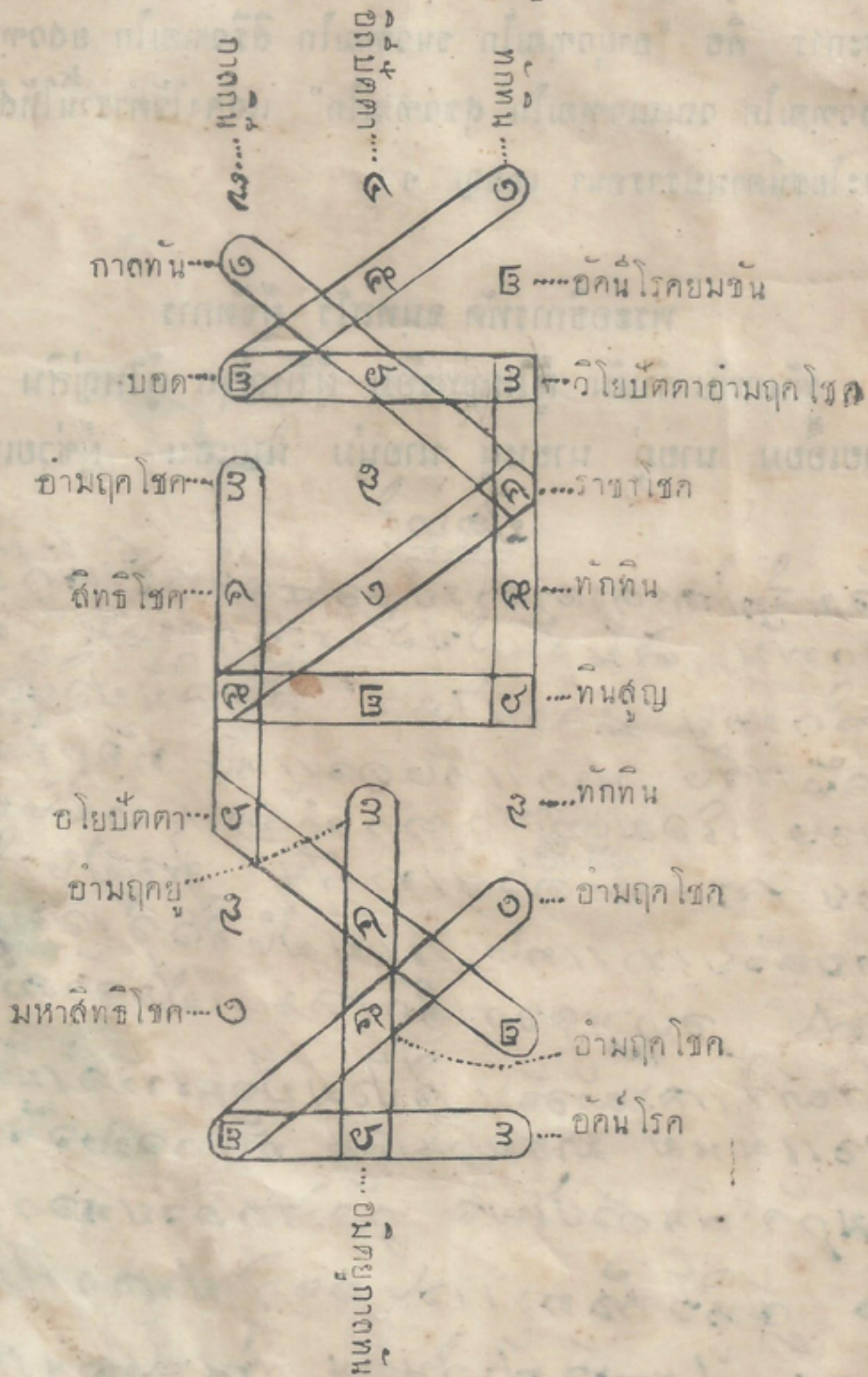
พระอธิการทัต จันทสโร ผู้จัดการ

พันกลับ กำนัน ผู้ใหญ่พร้อม ผู้ใหญ่จุล ผู้ใหญ่สิน
 นายเอี่ยม นายภู นายหนู นายหนุ่ม นายเสน ผู้ช่วยเหลือ

มัตยา

๑) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๒) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๓) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๔) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๕) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๖) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๗) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๘) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๙) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๑๐) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๑๑) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๑๒) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๑๓) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๑๔) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๑๕) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๑๖) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๑๗) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๑๘) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๑๙) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ
 ๒๐) โฉมวิสุทธิการตราครุฑ ขอมพระพรทั้ง ๗ ประการ

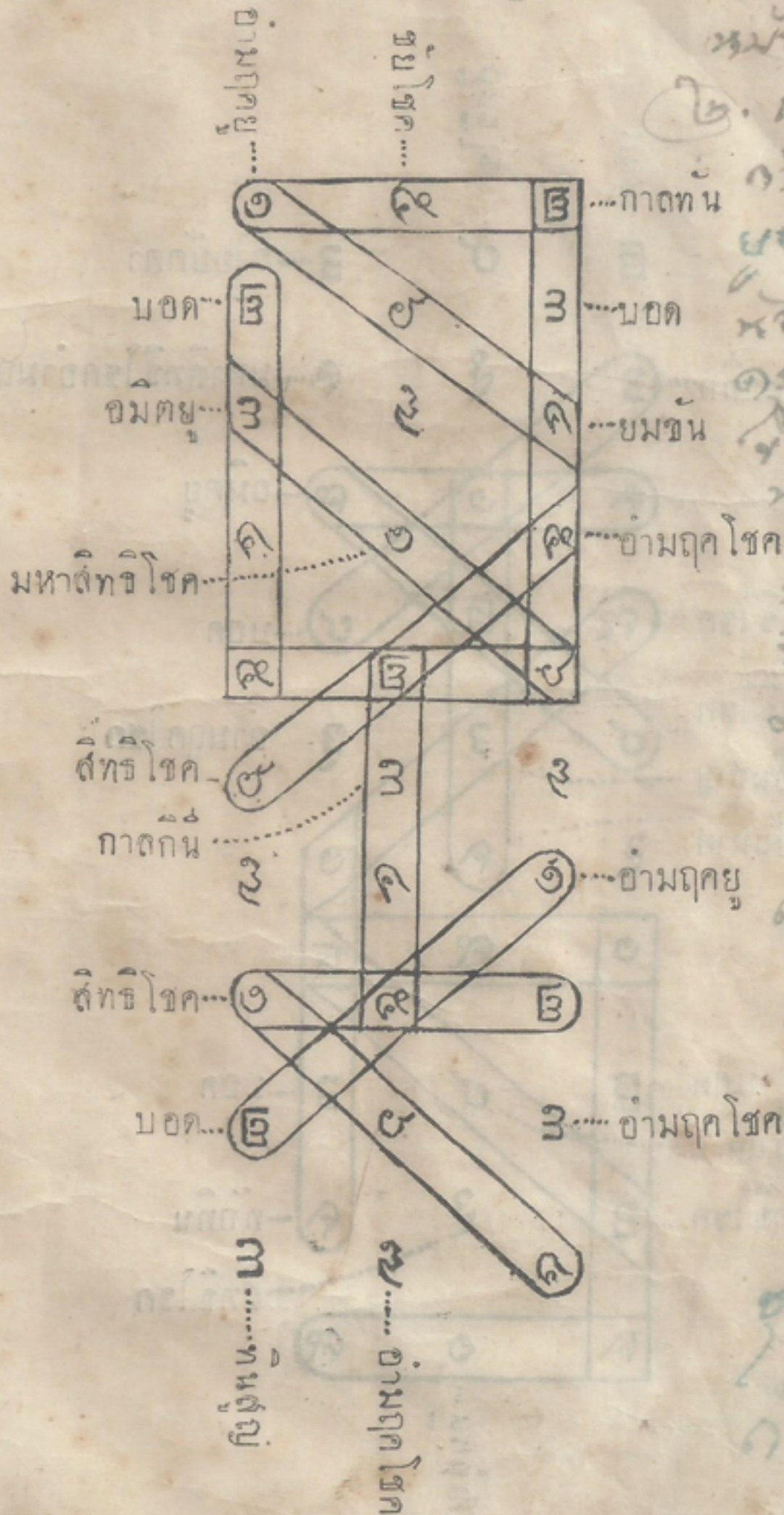
ชั้นคำ ๑ วันอาทิตย์แบบนี้

บทที่ ๑๖

บทที่ ๑๖ วิชาโหราศาสตร์
 วิชาโหราศาสตร์ในตำรา
 วิชาโหราศาสตร์ในตำรา

ชั้นคำ ๑ วนจันทรคติแบบ

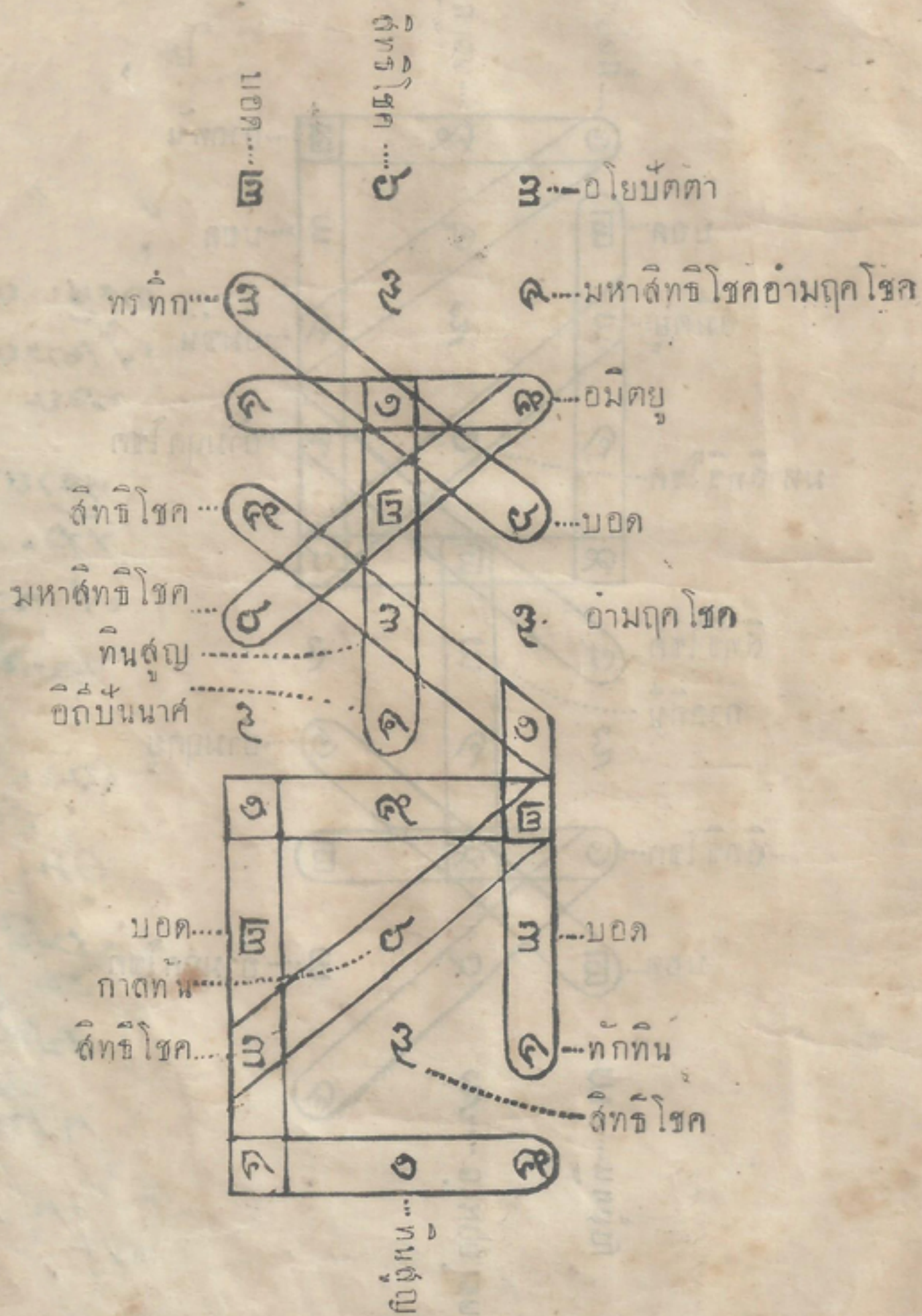

๑๖. วิชาโหราศาสตร์
 วิชาโหราศาสตร์ในตำรา
 วิชาโหราศาสตร์ในตำรา

๒. วิชาโหราศาสตร์
 วิชาโหราศาสตร์ในตำรา
 วิชาโหราศาสตร์ในตำรา

๓. วิชาโหราศาสตร์
 วิชาโหราศาสตร์ในตำรา
 วิชาโหราศาสตร์ในตำรา

ชั้นคำ ๑ วันอังคารแบบบ

๕
ชนคำ ๑ วัน พุทธแบบน ๕

๒๕
อกัน โรค... 3

๑.....อธิปัทนา

ขมขื่น

สิทธิโชค

โยวินาศ

๒๑๑
ทกท นอม ตย

ทร ทก... ๔๕

สัตว์โลก

ดีทรี ไชค

๖๖
กาตกน...

ทนต์ ๒

สิทธิโชค

...ที่นตฺยญตรกถ โขวินาส>

อุมตย.
๒

มอด...

...บอก

๑๑
ภาคทศ

พระทศกชโยปัตตา.

...มหาตมิ ไชย

६९

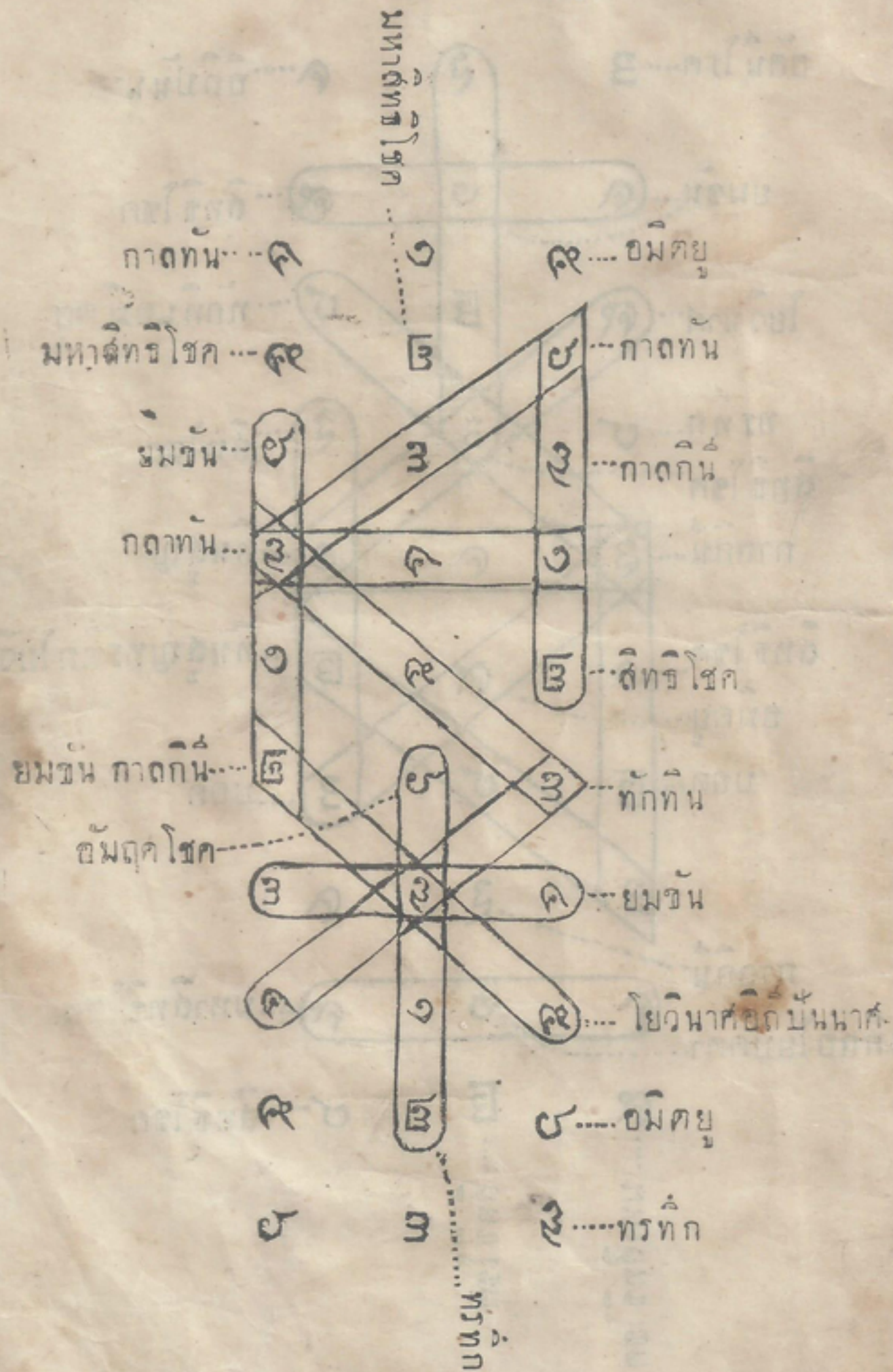
E

๗.....ดิถีโชค

•
2
1

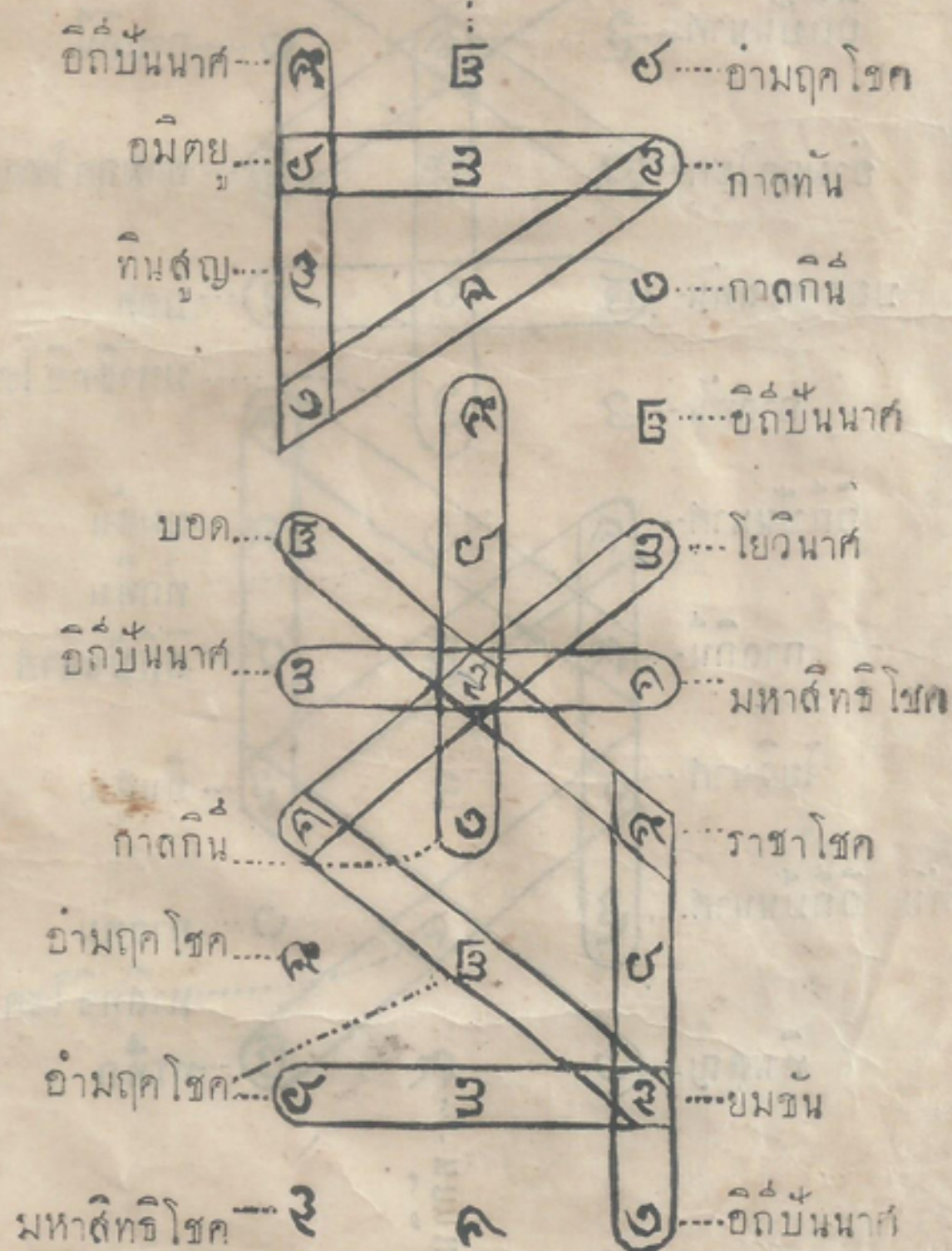
•
A. Q. D.

ชั้นคำ ๑ วันพฤหัสบดีแบบนี้

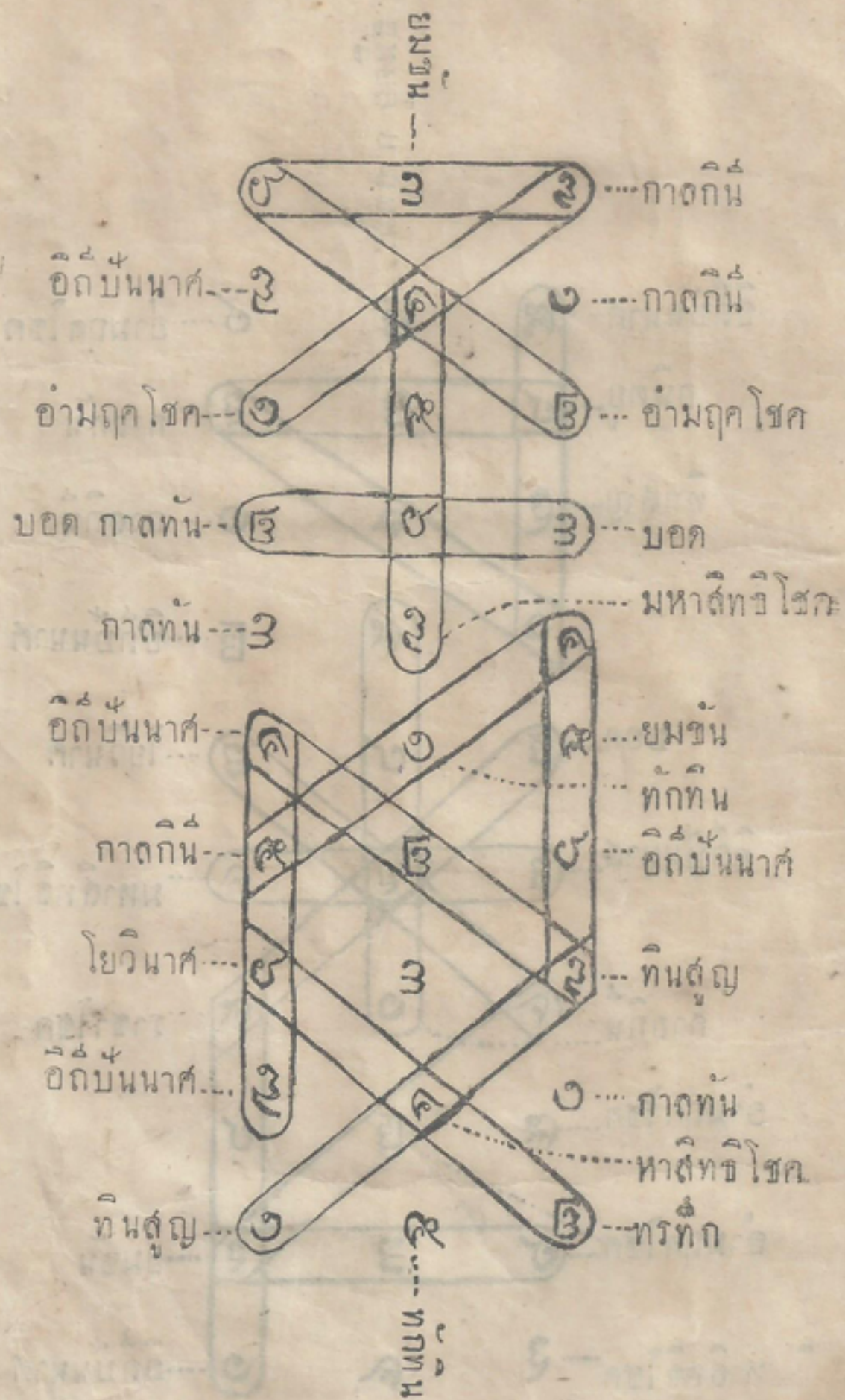

ชั้นคำ ๑ วันศุกร์ ดูแบบนี้

ขมขัณ อมตย กัดกัณ

^๕อินคำ[:] ๑ วันเสาร์ดูแบบน^๕

คำอธิบายตำราห้วง

สิทธิการียะ ถ้าจะทำสรรพการอันใดต้องดูตำราห้วงนี้ ถ้าได้
วันดีแล้วจึงทำให้เกิด เป็นศรีสวัสดิ์มงคลดังนี้ ถ้าต้องวันทชวห้าม
สรรพการทั้งปวงแต่ ถ้าจะดูวันท่านให้บอกเดือนชนค้ำ ๓ เป็นวัน
อะไร แล้วไปดูที่แบบนั้นเกิด จงนับที่เลขตัวตนเป็นชน ๓ ค้ำ แล้ว
นับเรียงไปจนสิ้นเดือน ถ้าวันไหนต้องโชคดีใช้วันนั้นแต่

ถ้าต้องอมฤตโชคหรือมหาสิทธิโชคมีศรีสวัสดิ์มีไชยแต่ ถ้า
ต้องอภิปัตตาจะเกิดไฟไหม้ตามแต่ ถ้าต้องอะโยบันนาตจะเกิดศัตรู
มากและต้องสาตราอาวุธแต่ ถ้าต้องกาตทั้นจะเกิดโทษวิบัติฉิบหาย
แก่ท้าวพระยาแต่ ถ้าต้องทรทักจะได้ความยากจนทุรพตศราบเท่าสิ้น
ชีวิตแต่ ถ้าต้องอमितยูจะเกิดโรคนานักแต่ ถ้าต้องทกทินจะถอย
ทรัพย์ ถ้าต้องยมะชนจะได้ความทุกข์เพราะมิตรสหายจะให้โทษแต่
ถ้าบุคคลผู้ใดทำการที่วันห้ามนั้นหากความสุขมิได้เลย วันบอดเดี่ยว
เปล่าหากความสุขมิได้เลย เป็นอัปมงคลแต่

สิทธิการียะ ถ้าจะยাত্রาไปแห่งใดก็ดี ทำการใด ๆ ก็ดี ถ้า
ต้องห้วงหนึ่งจะได้ดาก ถ้าต้องสองห้วงจะเป็นทุกข์ ถ้าต้องสามห้วง
จะเกิดโรค ถ้าต้องสี่ห้วงจะตายแต่ ถ้าจะปลูกเรือนและจะทำการ
วิวาหมงคล จะโกนจุกและจะเขาตุกตงท่า หรือจะยাত্রาไปแห่งใด

แะจะทำการใด ๆ ก็ดีให้เร็วเสีย อย่าให้ทำวันที่ห้ามนั้นเลย ห้าม
 ธรรมการแะ ถ้าต้องปลดอดห่วง ข้านี้ข้างม้าโคกระบือเงินทองของ
 หาย ท่านว่ามีได้เลย

ถ้าต้องห่วงยืนห่วงหนึ่ง ข้านี้ข้านี้ ว่ามันยังเวียนอยู่ในเมือง
 ให้เร่งหาหนูปะพบแะ

ถ้าต้องห่วงเฉียงห่วงหนึ่ง ผู้คนข้างม้าโคกระบือธรรมของหาย
 ว่าเขาเอาไปถึงกลางทาง ว่ามีคนมาแทรกเอาไป ให้เร่งหาจะได้คืน
 กลับแะ

ถ้าต้องห่วงนอน คนนี้ข้างม้าโคกระบือหาย ว่ามีคนเอาไป
 ให้เร่งหา จะได้คืนแะ

ถ้าต้องห่วงนอนแะห่วงยืน ข้านี้โคกระบือข้างม้าหาย ว่า
 มันเอาไปไว้ใกล้ดั่งแทบริมน้ำแะริมน้ำ ชวนพี่น้องมิตรหายเร่ง
 หา ๓-๗ วันที่หนึ่งจะได้ ถ้าพ้นกว่านั้นนานจึงจะได้ ถ้าเงินทองธรรม
 ของหาย ว่าเพื่อนบ้านแะคนใกล้เรือนมันลักเอาซ่อนไว้ข้างเรือนเอง
 เร่งหาจะได้แะ

ถ้าต้องด้ามห่วง ข้านี้ข้างม้าโคกระบือหาย ว่ายังวนเวียน
 อยู่ใกล้ ๆ เร่งหาจะได้ ถ้าธรรมดั่งของหายคนในเรือนเองลักซ่อน
 ไว้ ให้เร่งหาจะได้แะ

ถ้าต้องห่วงเฉียงแะห่วงเฉียงด้วยกัน ข้านี้แะธรรมของ
 หาย แม้จะนอนอยู่มันก็มาเอง ถ้าจะปลุกเรือนให้ด้อมรวดนัก ถ้า
 ฆาตราไปจะต้องเถียงกัน อย่าไปเลย ถ้าใช้ว่าผีเรือนให้โทษให้ระงับ

สามวันที่หนึ่ง ให้เร่งเลี้ยงเคราะห์ปด้อยนกเต่าปลา เอาข้าวบิณฑ์ได้
บาตรไปถวายพระแล้ว จะพ้นเคราะห์ใด

ถ้าปดอดห้วง ทำการใด ๆ ดีแต่

ถ้าต้องห้วงยี่น จะทำการอันใด ๆ ก็ดี แต่ว่าอย่าชู้ตดินแฉ

ถ้าต้องห้วงนอน จะทำการอันใด ๆ ก็ดี จะเป็นความเพราะทำ
การนั้นแฉ

ถ้าต้องห้วงยี่น จะทำการอันใด ๆ ก็ดี ถ้าปลูกเรือนแฉและด้อมมรดดีแต่
ถ้าต้องทั้งสามห้วง ท่านว่าห้ามการทั้งปวงอย่าทำเลย

ถ้าปดอดห้วง ไปสู่ขุนนางท้าวพระยาดีหาโทษมิได้ ถ้าไปหา
ญาติพบแฉ

ถ้าต้องห้วงยี่น จะมีที่ไปดีแต่

ถ้าต้องห้วงเฉียง มีที่ไปจะพบเขาแฉ

ถ้าต้องห้วงนอน อย่าไปสู่ขุนนางท้าวพระยา

ถ้าต้องห้วงเฉียงแฉห้วงยี่น ถ้าจะไปหาใคร ๆ จะเกิดเถียงกัน
อย่าไป ว่าความไม่ดี ถ้าต้องห้วงเฉียงแฉห้วงนอน ถ้ามีที่ไปจะ
ได้ความเดือดร้อนแฉ ถ้าถามว่ายังนานอยู่ ถ้าไปหาพี่น้องมิตรสหาย
จะได้พ้องปากกันแฉ

ถ้าต้องห้วงนอนแฉห้วงเฉียงแฉห้วงยี่นถ้ามีที่ไปให้ดกก่อนมีดี
ถ้าต้องห้วงเฉียงแฉห้วงนอน ถ้าไปหาพี่น้องมิตรสหาย จะ
พบแต่กีดขวางทางแฉ

ถ้าต้องทั้งสามห้วง ถ้าไปหาขุนนางท้าวพระยาให้ดังอยู่ก่อน ถ้า

ไปหาพี่น้องมิตรสหายจะได้พ้องปากกันแต่

ถ้าปอดห่อวง ถ้าไข้เพราะร้อนใจโรคในตัวเองแต่

ถ้าท้องห่อวงเย็น ถ้าไข้มีไม่แท่งที่เรื้อนมีตกใจสักระหิวเสียหายแต่

ถ้าท้องห่อวงเฉียง ถ้าไข้เพราะของฝาก และคนมาแขกให้โทษ อนึ่ง
มีคอบไม้ไค้ถุให้โทษ ให้บูชาแล้วแปดงัดถานที่จิ้งดัดแต่

ถ้าท้องห่อวงนอน ถ้าไข้ท้องผืด ให้บูชาแล้วสักระหิวจิ้งจะดัดแต่

ถ้าท้องห่อวงเฉียงและห่อวงเย็น ถ้าไข้ท้องผืดเรื้อนและผืดป่าให้โทษ
ให้บูชาแล้วสักระหิว ให้ทำวัน ๓ วัน ๗ แล้วปลัอยนบกปลัอยปลาบูชา
เคราะห์เสียจิ้งจะหายแต่

ถ้าท้องห่อวงนอนและห่อวงเย็น ถ้าไข้เพราะตกใจเทพดาให้โทษ
ให้บูชาเคราะห์เสีย ให้ประหยัด ๘ วันที่หนึ่ง ๓๐ วันที่หนึ่ง ถ้าพ้นจาก
นั้นมิเป็นไรแต่

ถ้าท้องห่อวงนอนและห่อวงเฉียง ถ้าไข้เพราะมีคอบไม้เขี้ยวจากด
แตกสลาย ผ้านุ่งหนูกัดไฟไหม้ให้โทษแต่

ถ้าท้องส้ามห่อวง ถ้าไข้ผืดป่าให้โทษ ให้บูชาแล้วปลัอยนบกปลัอย
ปลาแล้วจิ้งจะหายแต่

ถ้าท้องห่อวงเฉียงกาดทั้น จะมีภัยอันตรายถึงซึ่งความวินาศแต่
ถ้าท้องห่อวงทรทัก จะบังเกิดโรคาพยาธิ จะพัดพรากจากกับ
พี่น้องดุกเมียแต่

ถ้าท้องห่อวงทักทั้น จะถอยสมบัติเงินทองทั้งหลายแต่

ถ้าท้องอึดบีบคด จะเกิดพยาธิไข้เจ็บยิ่งนัก จะตายพัดพราก

จากถูกเมีย อายุจะถอยแด

ถ้าต้องห่วงอัมคย จะบังเกิดพยาธิไซเจ็บแด

ถ้าต้องห่วงอัครนิโรธ ห้ามอย่าทำการมงคลเลย ยাত্রาไปใน
ที่สถานใด ๆ ก็ดี ปดุกเรือนห้ามการทั้งปวงแด

ถ้าทำการมงคลใด ๆ ให้ดูฤกษ์เทวดาตั้งจะอธิบายต่อไปนี้

๕ ๑ : พระพุทธกแผ่นดิน พระพฤษหัตถ์อยู่บนอากาศ พระ
นารายณ์เป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ให้ฤกษ์ทำการมงคลปดุกเรือนจะได้ตาม
แต่พระยา ถ้ายাত্রาไปทางเรือจะได้ตามแต่ผู้หญิงกล่าวเมีย ไถ่
๕ ๒ : ขาชาวควายดี คัดผ้าเย็บผ้าถุงผ้าไหมดีมีดาก แต่ผู้ชายอย่าไปตั้ง
นางมิดี อย่าปดุกเรือนแรกไวันามิดี โชคดีตกแต่เช้าถึงบ่าย โชค
ร้ายตกแต่ตะวันบ่ายถึงไถ่ขัน

๕ ๒ : พระอังคารตกแผ่นดิน พระพุทธอยู่บนอากาศ พระยา
ยมลงมาห้ามฤกษ์ทำการมงคล อย่าปดุกเรือน อย่าเอาตุกตงต่าง
อย่าเอาข้าวขุ่นยุงนาง อย่าเอาควายเข้าคอกไหม่มิดีจะตาย อย่า
แรกไวันาชอวควาย อย่าตัดผ้าเย็บผ้าถุงผ้าไหม่มิดี โชคร้ายตกแต่
เช้าถึงเที่ยง โชคดีตกแต่ตะวันบ่ายถึงไถ่ขัน

๕ ๓ : พระจันทร์ตกแผ่นดิน พระอังคารอยู่บนอากาศ พระ
กุมารเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ห้ามฤกษ์ทำการมงคล ปดุกเรือนขอเมีย
จะตายจากกัน อย่าแรกไวันามิดี ไปค้าตมดากแต่ขุนนาง ทำรวด้อม
ตวนมิดี โชคร้ายตกแต่เช้าถึงเที่ยง โชคดีตกแต่บ่ายถึงไถ่ขัน

๕ ๔ : พระอาทิตย์ตกแผ่นดิน พระจันทร์อยู่บนอากาศ พระ

ยามารเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน อย่าทำการมงคล อย่าไปค้าขาย อย่าเอา
 วัชควายเข้าคอกใหม่ อย่าไถ^๕ข้าววัชควายมิดี ถ้าวเมี้ยตตผ้าเย็บ
 ผ้าด้อมตากแต่ผู้หญิง ไชคตตกแต่เช้าถึงบ่าย ไชคร้ายตกแต่บ่ายถึงรุ่ง

๕ คำ พระอาทิตย์ตกแผ่นดิน พระอาทิตย์อยู่บนอากาศ พระ
 ยามเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ห้ามฤกษ์ทำการมงคล ปดุงเรือนจะบาด
 เจ็บมิดี ไปทางบกทางเรือตตผ้าเย็บผ้าถุงผ้าใหม่ด้อมตาก ไชคร้ายตก
 แต่เช้าถึงเที่ยง ไชคตตกแต่บ่ายถึงรุ่ง

๖ คำ พระเกตุตกแผ่นดิน คูน้อยอยู่บนอากาศ พระกาฬเป็น
 เจ้าแก่แผ่นดิน พระพรหมลงมาให้ฤกษ์ทำการมงคล ปดุงเรือนไป
 ค้าขายด้อมตาก ขอเมี้ยตตผ้าเย็บผ้าถุงผ้าใหม่มิดีเลย

๗ คำ พระราหูตกแผ่นดิน พระเกตุอยู่บนอากาศ พระฤดี
 เป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ห้ามฤกษ์ทำการมงคล อย่าปดุงเรือนไปค้าขาย
 มิดี ไปสู่ขุนนางด้อมตาก ตตผ้าเย็บผ้าถุงผ้าใหม่มิดี ไชคร้ายตกแต่
 เช้าถึงกลางกาย ไชคตตกแต่เที่ยงถึงรุ่ง

๘ คำ พระเสาร์ตกแผ่นดิน พระราหูอยู่บนอากาศ พระ
 ภาวะเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ห้ามฤกษ์ทำการมงคล อย่าปดุงเรือนไถ^๕
 ข้าววัชควายมิดี ไชคร้ายตกแต่เช้าถึงเที่ยง ไชคตตกแต่ตะวันบ่าย
 ถึงไก่ขัน

๙ คำ พระศุกร์ตกแผ่นดิน พระเสาร์อยู่บนอากาศ พระ
 อินทร์เป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ให้ฤกษ์ทำการมงคล ปดุงเรือนไปค้าขาย
 ขอเมี้ยด้อมตาก แต่อย่าไปสู่ขุนนาง ไถ^๕ข้าววัชควายมิดี ไชคตตก

แต่เช้าถึงเที่ยง ไชคร้ายตกแต่ตะวันบ่ายถึงรุ่ง นิดเดียว

๕
ชน ๓๐ คำ พระพุทธเจ้าตรัสว่าแผ่นดิน พระศุกร์อยู่บนอากาศ พระ
ยายมเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ห้ามฤกษ์ทำการมงคล อย่าปลูกเรือนใหม่
อย่าขอเมีย ไถ่^๕ช^๕อ^๕ว^๕ค^๕ว^๕ย^๕ม^๕ดี ไปหนทางบกดัมมดาภ ไชคร้ายตก
แต่^๕เข้า^๕ถึง^๕เที่ยง ไชคดีตกแต่^๕ตะวัน^๕บ^๕าย^๕ถึง^๕รุ่ง

๕
ชน ๑๓ คำ พระพุทธกแผ่นดิน พระพุทธอยู่บนอากาศ พระ
นารายณ์เป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ให้ฤกษ์ทำการมงคลดี ปลุกเรวใหม่
๕
ชนเรวใหม่ขอเมียโกษาขอวัวควาย เอาลูกเขยใหม่สระไม้ใหม่ดี มี
ลาภทุกประการ แต่ไปหนทางบกมีดี โชคดีตกแต่เช้าถึงเที่ยง โชค
ร้ายตกแต่ตะวันบ่ายถึงรุ่ง

๕
ชน ๑๒ คำ พระองค์การตกแผ่นดิน พระพุทธรูปบนอากาศ พระ
ยายมเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ห้ามฤกษ์ทำการมงคล อย่าปลุกเร้าไฟจะ
ไหม้ ไปทางบกและทางเรือ คัดผ้าเย็บผ้านุ่งผ้าใหม่ อย่าขอเมียไถ่
ข้าชอววกวายมีดี โชคร้ายตกแต่เช้าถึงเที่ยง โชคดีตกแต่ตะวันบ่าย
ถึงไก่ขัน

๕
 ๓๓ คำ พระจันทร์ตกแผ่นดิน พระองค์การอยู่บนอากาศ พระ
 อินทร์เป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ให้ฤกษ์ทำการมงคลดีมีดาว ขอเมี่ยงไปทาง
 เวชดีมีดาว ไปทางบกไล่ข้าช้อวควายมิดี โชคดีตกแต่เช้าถึงเที่ยง
 โชคร้ายตกแต่ตะวันบ่ายถึงไถ่ชน มิดีเลย

๕
 จน ๑๔ คำ พระอาทิตย์ตกแผ่นดิน พระจันทร์อยู่บนอากาศ
 พระพระคเณศเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ห้ามฤกษ์ทำการมงคล ปดุงเรือนไถ่

ข้าชอวควาย ตัดผ้าเย็บผ้าถุงผ้าใหม่จะเสียดทรัพย์สิ้นมิดี ไชคร้าย
ตกแต่เช้าถึงเที่ยง ไชคดีตกแต่ตะวันบ่ายถึงรุ่ง ดิแดด

ชน ๑๕ คำ คูนัยตกแผ่นดิน ราชูอยู่บนอากาศ พระนารายณ์เป็น
เจ้าแก่แผ่นดิน ทำการสิ่งใดมิดีเลย

แรม ๑ คำ พระเกตุตกแผ่นดิน คูนัยอยู่บนอากาศ พระอิศวร
เป็นเจ้าแก่แผ่นดิน อย่าทำการมงคลสิ่งใด ๆ มิดีเลย

แรม ๒ คำ พระราหูตกแผ่นดิน พระเกตุอยู่บนอากาศ พระ
กุมารเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ห้ามอย่าทำการสิ่งใด ๆ มิดี

แรม ๓ คำ พระเสาร์ตกแผ่นดิน อย่าไปค้าขายจะเสียดทรัพย์สิ้น
เงินทอง อย่าเอาวควายเข้าคอกใหม่มิดี ไชคร้ายตกแต่เช้าถึงเที่ยง
ไชคดีตกแต่บ่ายถึงรุ่ง

แรม ๔ คำ พระศุกร์ตกแผ่นดิน พระเสาร์อยู่บนอากาศ พระ
อินทร์เป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ให้ฤกษ์ทำการมงคล ปดุงเรือนใหม่ไปทาง
บกและทางเรือ ไถข้าชอวควายต้มฉลาก แต่อย่าชนเรือนใหม่และ
ขอเมียใหม่มิดี ไชคดีตกแต่เช้าถึงเที่ยง ไชคร้ายตกแต่ตะวันบ่ายถึง
รุ่ง มิดีเลย

แรม ๕ คำ พระพฤหัสบดีตกแผ่นดิน พระศุกร์อยู่บนอากาศ พระ
พระคเณศเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ห้ามฤกษ์ทำการมงคล อย่าปดุงเรือน
อย่าเอาชาวชนียงนาง อย่าเข้าป่าอย่าขอเมียมิดี ตัดผ้าเย็บผ้า
ใหม่ต้มฉลาก ไชคร้ายตกแต่เช้าถึงเที่ยง ไชคดีตกแต่ตะวันบ่ายถึง
รุ่ง ดิแดด

แรม ๖ ค่ำ พระพุทธกแผ่นดิน พระพุทธอยู่บนอากาศ พระ
 นารายณ์เป็นเจ้าแก่แผ่นดิน อย่าปลุกเรื้อน อย่าไปสู่ขุนนาง อย่า
 ด้ร้างลวง อย่าแรกไร่นาจะแพ้เจ้าเรื้อน ตัดผ้าเย็บผ้า นุ่งผ้าใหม่ดี
 โชคดีตกแต่เช้าถึงเที่ยง โชคร้ายตกแต่ตะวันบ่ายถึงรุ่งมืดแด

แรม ๗ ค่ำ พระอังคารตกแผ่นดิน พระพุทธอยู่บนอากาศ พระ
 ภาพเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ห้ามฤษทำการมงคล อย่าปลุกเรื้อนจะตาย
 จากกัน อย่ากล่าวเมื่อย อย่าเอาตุกตงท่ามิด ไล่ข้าชอวคควาย อย่า
 ตัดผ้าเย็บผ้า นุ่งผ้าใหม่ดี โชคร้ายตกแต่กลางายถึงเที่ยง โชค
 ดีตกแต่ตะวันบ่ายถึงรุ่ง

แรม ๘ ค่ำ พระจันทร์ตกแผ่นดิน พระอังคารอยู่บนอากาศ พระ
 กุมารเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ไปค้าขายขอเมียดมิดาก ไล่ข้าชอวคควาย
 อย่าตัดผ้าเย็บผ้า นุ่งผ้าใหม่ดี โชคร้ายตกแต่เช้าถึงเที่ยง โชคดีตก
 แต่ตะวันบ่ายถึงรุ่งมืดแด

แรม ๙ ค่ำ พระอาทิตย์ตกแผ่นดิน พระจันทร์อยู่บนอากาศ
 พระพุทธกinekเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ห้ามทำการมงคล อย่าปลุกเรื้อนมิด
 อย่าไปสู่ขุนนาง อย่าขอเมื่อย อย่าไปป่าตัดไม้จะบาดเจ็บ ไล่ข้าชอวคควาย
 ทำโทษ ไล่ข้าชอวคควาย จะตายจากกัน โชคดีตกแต่เช้าถึงเที่ยง
 โชคร้ายตกแต่ตะวันบ่ายถึงรุ่งแด

แรม ๑๐ ค่ำ คูนยตกแผ่นดิน พระอาทิตย์อยู่บนอากาศ พระ
 ยามารเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ห้ามฤษทำการมงคล อย่าปลุกเรื้อน อย่า
 ไล่ข้าชอวคควาย อย่าขอเมื่อย อย่าตัดผ้าเย็บผ้า นุ่งผ้าใหม่ดี ไปทาง

บกดัมมิดาภ ไชคร้ายตกแต่เช้าถึงเที่ยง ไชคตักแต่ตะวันบ่ายถึงรุ่ง

แรม ๑๑ ค่ำ พระเกตุตกแผ่นดิน คูนัยอยู่บนอากาศ พระกุมาร
เป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ให้ฤกษ์ทำการมงคล บดุกเรือนทำการใด ๆ ดี
ไถ่ข้าช้อววควายไปทางบกไปทางเรือ ขอเมียตดผ้าเย็บผ้า นุ่งผ้าใหม่
ดัมมิดาภ ไชคตักแต่เช้าถึงเที่ยง ไชคร้ายตกแต่ตะวันบ่ายถึงรุ่ง

แรม ๑๒ ค่ำ พระราหูตกแผ่นดิน พระเกตุอยู่บนอากาศ พระ
อิศวรเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ห้ามฤกษ์ทำการมงคล อย่าปดุกเรือน อย่า
ขอเมียแรกไธนา อย่าชนเรือนใหม่ อย่าจากที่จะเสียเงินทอง แดจะ
ตายจากกัน ไชคร้ายตกแต่เช้าถึงเที่ยง ไชคตักแต่ตะวันบ่ายถึงไก่ชน

แรม ๑๓ ค่ำ พระเสาร์ตกแผ่นดิน พระราหูอยู่บนอากาศ พระ
ปริเมศวรเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ห้ามฤกษ์ทำการมงคล อย่าปดุกเรือน
อย่าขอเมีย ไปทางบกทางเรือมีดี ไชคตักแต่เช้าถึงเที่ยง ไชคร้าย
ตกแต่บ่ายถึงรุ่งแด

แรม ๑๔ ค่ำ พระศุกร์ตกแผ่นดิน พระเสาร์อยู่บนอากาศ พระ
อินทร์เป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ให้ฤกษ์ทำการมงคล บดุกเรือนดัมมิดาภ
ไปค้าขายทางบกและทางเรือดัมมิดาภ แต่อย่าชนเรือนใหม่ อย่าขอ
เมียใหม่ อย่าตดผ้าเย็บผ้า นุ่งผ้าใหม่มีดี ไชคตักแต่เช้าถึงเที่ยง ไชค
ร้ายตกแต่บ่ายถึงรุ่งแด

แรม ๑๕ ค่ำ พระพฤหัสบดีตกแผ่นดิน พระศุกร์อยู่บนอากาศ พระ
ภะควัมเป็นเจ้าแก่แผ่นดิน ห้ามฤกษ์ทำการมงคลทั้งปวงอย่าทำเลย
ไชคตักแต่เช้าถึงเที่ยง ไชคร้ายตกแต่บ่ายถึงรุ่งแด

จบเทวดาให้ฤกษ์

วันห้ามเป็นวันอันตราย

คือตามคำตามเดือน เป็นวันทฤก คือ เดือน ๕ เดือน ๖ เดือน ๗
 ขางชนห้าม ๗ คำ ขางแรมห้าม ๗ คำ เดือน ๘ เดือน ๙ เดือน ๑๐ ห้าม
 ชน ๘ คำ แรม ๘ คำ เดือน ๑๑ เดือน ๑๒ เดือน ๑ ห้ามชน ๙ คำ แรม
 ๙ คำ เดือน ๒ เดือน ๓ เดือน ๔ ห้ามชน ๔ คำ แรม ๔ คำ

วันร้ายที่ห้ามไม่ให้ทำการ คือเป็นวันทกทน

วันอาทิตย์ห้ามชน ๑ คำ แรม ๑ คำ วันจันทร์ห้ามชน ๔ คำ แรม
 ๔ คำ วันอังคารห้ามชน ๕ คำ แรม ๕ คำ วันพุธห้ามชน ๘ คำ แรม
 ๘ คำ วันพฤหัสบดีห้ามชน ๕ คำ แรม ๕ คำ วันศุกร์ห้ามชน ๓ คำ แรม
 ๓ คำ วันเสาร์ห้ามชน ๗ คำ แรม ๗ คำ

วันร้ายห้ามวันยมะชน

วันอาทิตย์ห้ามชน ๑๒ คำ แรม ๑๒ คำ วันจันทร์ห้ามชน ๓๓ คำ
 แรม ๓๓ คำ วันอังคารห้ามชน ๗ คำ แรม ๗ คำ วันพุธห้ามชน ๓ คำ
 แรม ๓ คำ วันพฤหัสบดีห้ามชน ๖ คำ แรม ๖ คำ วันศุกร์ห้ามชน ๘ คำ
 แรม ๘ คำ วันเสาร์ห้ามชน ๘ คำ แรม ๘ คำ

ว่าด้วยวันไชคติต่อไป

วันอาทิตย์ชน ๘ คำ แรม ๘ คำดี วันจันทร์ชน ๓ คำ แรม
 ๓ คำดี วันอังคารชน ๘ คำ แรม ๘ คำดี วันพุธชน ๒ คำ แรม ๒ คำดี
 วันพฤหัสบดีชน ๔ คำ แรม ๔ คำดี วันศุกร์ชน ๑ คำ แรม ๑ คำดี วัน
 เสาร์ชน ๕ คำ แรม ๕ คำดี

แบบตวันฟูวันจมนวันชุตและพยาวัน

คือเดือน ๕ วันพุธเป็นพยาวัน วันอาทิตย์เป็นวันฟู วันอังคาร
เป็นวันชุต วันพฤหัสบดีเป็นวันจมน

เดือน ๖ วันพฤหัสบดีเป็นพยาวัน วันพุธเป็นวันฟู วันศุกร์เป็นวันชุต
วันอาทิตย์เป็นวันจมน

เดือน ๗ วันศุกร์เป็นพยาวัน วันพฤหัสบดีเป็นวันฟู วันเสาร์เป็น
วันชุต วันจันทร์เป็นวันจมน

เดือน ๘ วันเสาร์เป็นพยาวัน วันศุกร์เป็นวันฟู วันอาทิตย์เป็น
วันชุต วันอังคารเป็นวันจมน

เดือน ๙ วันอาทิตย์เป็นพยาวัน วันเสาร์เป็นวันฟู วันจันทร์เป็น
วันชุต วันพุธเป็นวันจมน

เดือน ๑๐ วันจันทร์เป็นพยาวัน วันอาทิตย์เป็นวันฟู วันเสาร์
เป็นวันชุต วันพฤหัสบดีเป็นวันจมน

เดือน ๑๑ วันอังคารเป็นพยาวัน วันจันทร์เป็นวันฟู วันพุธเป็น
วันชุต วันศุกร์เป็นวันจมน

เดือน ๑๒ วันพุธเป็นพยาวัน วันอังคารเป็นวันฟู วันพฤหัสบดีเป็น
วันชุต วันเสาร์เป็นวันจมน

เดือน ๑ วันพฤหัสบดีเป็นพยาวัน วันพุธเป็นวันฟู วันศุกร์เป็นวันชุต
วันอาทิตย์เป็นวันจมน

เดือน ๒ วันศุกร์เป็นพยาวัน วันพฤหัสบดีเป็นวันฟู วันเสาร์เป็น
วันชุต วันจันทร์เป็นวันจมน

เดือน ๓ วันเสาร์เป็นพญาวัน วันศุกร์เป็นวันฟู วันอาทิตย์เป็น
วันซุด วันอังคารเป็นวันจม

เดือน ๔ วันอาทิตย์เป็นพญาวัน วันเสาร์เป็นวันฟู วันจันทร์เป็น
วันซุด วันพุธเป็นวันจม

จบเพียงนี้

แบบโบราณสำหรับวิธีเรียงหมอนคู่สามีภรรยา
ที่เริ่มแต่งงาน คือให้นับตามคำชนแรมดังต่อไปนี้

เดือนชน ๑-๒-๓-๔-๕-๖ คำ หกวันนร่ายไข่มไต้ ๗ คำดี่ไขไต้
๘-๙ คำร่ายไข่มไต้ ๑๐ คำดี่ไขไต้ ๑๑-๑๒ คำร่ายไข่มไต้ ๑๓ คำดี่ไขไต้
๑๔-๑๕ คำร่ายไข่มไต้

แรม ๑-๒-๓ คำร่ายไข่มไต้ แรม ๔ คำดี่ไขไต้ แรม ๕-๖-๗ คำ
ร่ายไข่มไต้ แรม ๘ คำดี่ไขไต้ แรม ๙-๑๐-๑๑-๑๒-๑๓ คำร่ายไข่มไต้
แรม ๑๔ คำดี่ไขไต้ แรม ๑๕ คำร่ายไข่มไต้

จบวิธีดูเรียงหมอน

แบบดูวิธีทำนา จะให้รู้ว่าปีไหนน้ำมากและน้อย
ให้นับตามแบบโบราณดังต่อไปนี้

ปีชวดนาถุ่มดี น้ำน้อยฝนจะเตยงต้นข้าวน้อย ปีฉลูนาถุ่มนา
ดอนดี ฝนจะเตยงต้นข้าวเกิดมาก ปีชวดข้าวเบาดี ฝนจะตกปลายปี
มากแถม ปีเถาะน้ำมาก ต้นปีข้าวหัวหยามดี ข้าวปลายปีจะม้วน

บีมะโรงนามาก ชาวหนักชาวเบาดีแต่ บีมะแสงเมตงด้วงจะกัด ฝน
 ปลายบีน้อยชาวจะแห้งมานแต่ บีมะเมยคณบีนานอยชอบชาวหนัก
 ฝนจะตกถมมาน บีมะเม่นานอยชาวกตางบิต ชาวปลายบีมะมานแต่
 บีมะออกนามากชาวหัวหยามดีจะได้หนึ่งส่วนเดียวหนึ่งส่วน บีมะโรงนามาก
 ชาวหนักดีชาวเบาดีแต่ บีมะโรงนามากชาวปลายบิตบิต ชาวคณมื่อ
 นกปลาจะกิน บีมะโรงนามากชาวจะมานแต่

จบวิธีทำนาเพียงนี้แล

เมื่อแรกจะไถนาให้ดูตำรานาคประจำเดือน คือ

เดือน ๔ เดือน ๕ เดือน ๖ นาคเอาหัวไปบังฉิม ทางไปหนบรพ
 ท้องอยู่ทักษิณ หัดงอยู่อุดร เมื่อแรกไถนาบ้ายหน้าวัวไปอิสาน
 เดือน ๗ เดือน ๘ เดือน ๙ นาคเอาหัวไปอุดร ทางไปทักษิณ ท้อง
 อยู่บังฉิม หัดงอยู่หนบรพ เมื่อแรกไถนาบ้ายหน้าวัวไปอาคณย์
 เดือน ๑๐ เดือน ๑๑ เดือน ๑๒ นาคเอาหัวไปบังฉิม ทางไปหนบรพ
 ท้องอยู่อุดร เมื่อแรกไถนาบ้ายหน้าวัวไปหนบรพ เดือน ๑ เดือน ๒
 เดือน ๓ นาคเอาหัวไปทักษิณ ทางอยู่อุดร หัดงอยู่บังฉิม ท้องอยู่
 บรพ เมื่อแรกไถนาบ้ายหน้าวัวไปพายัพ

จบนาคประจำเดือน

ถ้าดูนาคประจำวัน คือ

วัน ๑ นาคเอาหัวไปอุดร ทางไปอาคณย์ เทพดาอยู่บังฉิม
 ปฏิวัติอยู่หนบรพ วัน ๒ นาคเอาหัวไปบังฉิม ทางไปอิสาน เทพดา
 อยู่พายัพ ปฏิวัติอยู่อาคณย์ วัน ๓ นาคเอาหัวไปทิศบรพ ทางไป

หฺรดี เทพดาอยู่อุดร อามฤตยูอยู่ทักษิณ วัน ๔ นาคเอาหัวไปหฺรดี
 ทางไปพายัพ เทพดาอยู่อีสาน อามฤตยูอยู่หฺรดี วัน ๕ นาคเอาหัว
 ไปอีสาน ทางไปอาคเนย์ เทพดาอยู่หนบูรพ์ อามฤตยูอยู่ปัจฉิม
 วัน ๖ นาคเอาหัวไปอาคเนย์ ทางไปหฺรดี เทพดาอยู่อาคเนย์ อาม
 ฤตยูอยู่พายัพ วัน ๗ นาคเอาหัวไปทักษิณ ทางไปพายัพ เทพดา
 อยู่ทักษิณ อามฤตยูอยู่อุดร

จบนาศประจําวัน

ผู้ที่ทำมาหากินเมื่อถึงเดือน ๓-๔ ท่านจงคอยฟังเสียง
 ฟ้าพลตเบิกตูในครึ่งแรก ดังจะอธิบายให้ท่านฟังต่อไป
 ข้าขอตกแต่ง อาจารย์แสดง ไว้แก่บุคคล ถ้าเดินทางมืด บัร
 แห้งหน เป็นคนมืดมน หดงทางมรรคา เดือนสามเดือนสี่ ให้
 ร้ายดี คอยฟังเสียงฟ้า ร้องข้างหนบูรพ์ ไชประตุพระยา ผุงราชฏี
 ประชา อยู่สุขเปรมปรดี ชาวมากปลาทูก ผดไม้มีดุก ทุกสิ่งย่อมมี
 ต้นไม้ฝนมาก ตกทั่วปลฟ้ ทำไร่ไร่ดี บ่พักยากใจ

ร้องอาคเนย์ทิศ ท่านกล่าวประดิษฐ์ มีในบาคี ว่าไชประตุโพธิ์
 ได้ทุกขุมากมี สะดุ้งตกใจ จักเกิดไฟรี แต่ถ้วนัยยี้ ได้ทุกข้นักหนา
 ต้นไม้ฝนมาก ท่านทั้งหลายอา แม้นทำไร่ไร่ ยากได้ชัดขึ้น ปลาทายไม้ฝน
 น้อย กดางบ่ได้กิน บ่อได้เจริญ ทั่วทั้งโลกา

ร้องข้างทักษิณ ว่าตามระบิต ไชประตุเทวา บุคคลทั้งหลาย มัก
 เกิดโรคา มีดาณักหนา ภายหลังนิบหาย ชาวยากหมากแพง เพราะ

ฝนนั้นแล้ง ความไข่มากมาย ถูกไม้ผดผด ข้าวปลาทั้งหลาย ผดไม้
ทรมานระคาย มักเป็นดวงแมลง

ร้องข้างหรีด ว่าไขประคณี่ ทุกสิ่งย่อมแพง แม้นไปทิศใด บิศาจ
เรียวแรง โจรร้ายทุกแห่ง เบียดเบียดพิศา มักเกิดโรคร้าย คนดีหู่ดีตา

ร้องข้างนิม ไขประคณพระยา นาคราชฤทัย จะมีฝนมาก ข้าว
ปลามากมาย ประชาทั้งหลาย เป็นสุขทุกแห่ง

ร้องข้างพายัพ อาจารย์บังคับ ไขประคณทองแดง มักเกิดศัตรู
โจรร้ายทุกแห่ง เบียดกันพันทาง นิบหายนานา

ร้องข้างอุดร อาจารย์ท่านสอน ไขประคณงา จะบังเกิดลาภ
ถูกคำจะมา ลำภาเกศรา ดูท่านเองเอง อยู่เย็นเป็นสุข บ่มีความทุกข์
แก่ไพร่พลเมือง ทำนาค้าขาย บ่ได้เค้นเคือง ชาวบ้านชาวเมือง เป็น
บรมสุขา

ร้องข้างอีสาน ว่าตามอาจารย์ ไขประคณนุสสา จะมีความสุข
ชอบขันธ์ทะเลมา ฟุ้งท้าวพระยา อยู่ตามทางธรรม ข้าวน้ำมีมาก อิก
ทั้งพลูหมาก ทุกสิ่งทุกพรรณ ถูกคำพานิช อัดแอแจจัน เป็นสุข
เนื่องหนค ทั่วทั้งปถพี

ถ้าไขประคณพรหม อาจารย์นิยม เป็นสุขสวัสดิ์ ฝนตกน้ำมาก
ทั่วทั้งปถพี ในภพโลกีย์ ตกชอบฤดู ข้าวมากปลาถูก ผดไม้มีถูก
ย่อมเป็นสุข ทำนอยได้มาก จับพลัดจับผลู สุขเกษมเอยอยู่ ทั่วทั้ง
สากล ทั้งเก่าที่สน อาจารย์ท่าน ไร่แก่ฝูงชน พังแล้วจำไว้ อย่า
ได้ลืมคน บอกไว้ทุกคน ทั่วทั้งหญิงชาย

๑) ว่าด้วยธาตุฤดู

ลักษณะการวิริยะจะกล่าวฤดูดี คือเดือนห้าเดือนหกเดือนเจ็ด เป็น
 คิมหันตฤดู คือเตโชธาตุและสันตปักษ์คือและโศกวิการ เหตุด้วยกิน
 อาหารแสดงและมักอยากอาหารบ่อยๆ กินได้ไม่มีแรง บางคราวให้
 อาเจียน ให้ขับอกให้เย็นในอกให้สบายได้จุกเสียดหน้ามืดตามัว บาง
 คราวให้ปวดมวนเท้าสันมือสันให้เมื่อยทั้งตัวหายใจอึดอัดท้อง ท้อง
 นี้เพื่อเตโชธาตุจึงให้บังเกิดซึ่งลมร้ายหกจำพวก ถ้าจะแก้เอาลูกเข็น ๑
 ตำพันแดง ๑ โกงฐธอ ๑ โกงฐพุงปลา ๑ ดีปลี ๑ หัวเห็ดหมู ๑
 เป็ดอกโมกมัน ๑ ลูกผักชีดา ๑ อบเชย ๑ สะค้าน ยาทั้งนี้เอาต้มอมภาค
 ต้มก็ได้ ตำผงละลายน้ำร้อนกินก็ได้ แก้เตโชธาตุพิการหายแล

เดือนแปดเดือนเก้าเดือนสิบ เป็นวสันตฤดู วาโยธาตุกำเริบ
 เพราะอาหารอันชุ่มมัน มักให้เกิดโรคผอมเหลืองมักครั่นเนื้อครั่นตัว
 หายใจไม่สะดวกและให้ท้องถ่นแตกชันลง ให้หาขมิ้นให้ขิงเจียนคั้นระ
 กินอาหารบ้วน ให้หูกปากปากเหม็นหวาน ให้บังเกิดการเดือดออก
 จากจมูกและหูและในปาก ท้องนี้เพื่อวาโยธาตุกำเริบ ถ้าจะแก้เอาพริก
 ไทย ๑ รากเผือกหอม ๑ หัวเปราะหอม ๑ หัวเห็ดหมู ๑ ดีปลี ๑ ว่าน
 หน้า ๑ ยาทั้งนี้เอาต้มอมภาค รากกะเทียมขาวหนักเท่ายาทั้งห้า ตำ
 ผงเอาน้ำร้อนเป็นกระสายหรือต้มก็ได้ กินแก้วาโยธาตุกำเริบหายแล

เดือนสิบเอ็ดเดือนสิบสองเดือนอ้าย เป็นฤดูวิษัณห์และเหม็นค
 เจริญทั้งสองฤดู วาโยธาตุกำเริบและวิการให้บังเกิดโทษสิบสอง

อย่าง ให้กระหายน้ำและมักขึงโกรธแค้นมีอาการดุจดั่งเป็นบ้า มัก
เป็นไข้อยากของที่หวานมัน ให้รับข้อกระดูกคั่นมือบวม แล้วให้ไอให้
ผอมเหลือง ขัดทรวงให้ถึงท้องปวดมวน กินอาหารมิได้นอนมิหลับ
ทั้งห้าไปธาตุพิการ ถ้าจะแก้เอารากเจตมูตเพลิง ๑ โกงฐ์ธอ ๑ ตี
ปดี่ ๑ ขิงแห้ง ๑ ผลมะตูมอ่อน ๑ กกลังกา ๑ ดูกผักชี ๑ จันทน์ทั้ง ๒
ดอกพิทูต ๑ ดอกบุษราคัม ๑ ดอกตำลึง ๑ ดอกบัวหลวง ๑ เป็ดอกส้ม
แวง ๑ เป็ดอกโมกมัน ๑ รากคัตเค้า ๑ รากหญ้าขี้ฉ้อ ๑ ยาทั้งห้า
เสมอภาค ต้มดื่มเอาหนึ่ง กินแก้ธาตุพิการดังหายแฉะ

เดือนยี่เดือนสามเดือนสี่ เป็นฤดูเหม็นคิมหันตฤดูเจ็บกันทั้ง
สองอย่าง ในสามเดือนนี้ปล้วธาตุให้โทษ เหตุด้วยนอนผิดเวลา ให้
เกิดโทษสืบสามสถาน มักให้ร้อนให้อยากน้ำ ให้เสียตชี่โครงสองข้าง
มักให้ขึงโกรธดุจดั่งเป็นบ้า ให้เจ็บแฉะและข้อมือ ให้เจ็บในอก ปาก
หวานแฉะท้องคั่น ทั้งห้าไปธาตุกำเริบ ถ้าจะแก้ให้เอา ใบสะเดา ๑
เทียนดำ ๑ พริกไทย ๑ ตีปดี่ ๑ ขิงแห้ง ๑ โกงฐ์ก้านพร้าว ๑ โกงฐ์
ธอ ๑ ชะเอมเทศ ๑ ตุมกา ๑ เป็ดอกคั่นเป็ด ๑ เก็ดดินขาว ๑ ผล
มะตูมอ่อน ๑ ชะเอมไทย ๑ สมอไทย ๑ ใบรัก ๑ บอระเพ็ด ๑ หัวเห็ด
หนู ๑ ดูกผักชี ๑ ยาทั้งห้าเสมอภาค ต้มก็ได้ ตำผงละลายน้ำผึ้ง
กินก็ได้ กินแก้ธาตุให้โทษหายแฉะ

จะกล่าวฤดูหกต่อไป คือเดือนห้าเดือนหกช่อคิมหันตฤดู ถ้า
ใช้ทั้งสองเดือนนี้เพื่อกำเริบแฉะดี ให้เกิดโทษ ๖ ประการ ให้เมื่อยคั่น
มือ แฉะบอกระและเสียตชี่ นอนมิหลับมักมวนท้องแฉะเหียนรากให้

สระอีก ถ้าจะแก้ให้เอาจันทน์ทั้ง ๒ หัวเห้วหมู ๑ รากเปลือกหอม ๑ หนำ
คันทน์ ๑ รากหนำขี้ม่อน ๑ ยาทั้งนี้เอาต้มเอภาค ต้มกินแก้ไข้เพื่อ
กำเดาแฉะดีหายแฉะ

เดือนเจ็ดแฉะเดือนแปด สองเดือนนั้นคัมภ์แฉะวสันตฤดู ถ้า
ใช้ทั้งสองเดือนนั้นเพื่อกำเดาแฉะโลหิต ให้ปวดมวนในกาย ให้เกิดโรค
ในคัมภ์ระ กินอาหารมิรู้รส นอนมิหลับ ให้คั่งไคล้เพื่อพอก โทษ
ทั้งนี้เพื่อโลหิตแฉะกำเดา ถ้าจะแก้ท่านให้เอาบอระเพ็ด ๑ หัวเห้วหมู ๑
รากผักไหมหิน ๑ ผดส้มไทย ๑ รากทนต์ ๑ หนำคันทน์ ๑ โกฎฐักัน
พร้าว ๑ ยาทั้งนี้เอาต้มเอภาค ตำผงละลายน้ำเบ็ดอกส้มแดง ดิบดี
ยาว ต้มเอาน้ำเป็นกระสาย ให้แทรกคัมภ์ กินแก้ไข้เพื่อกำเดาแฉะโลหิต
ถ้าจะคัมภ์กินก็ได้ หายแฉะ

เดือนเก้าแฉะเดือนสิบ เป็นวสันตฤดู ถ้าใช้ทั้งสองเดือนนี้ด้วย
วาโยธาตุกำเดาแข็ง เกิดโรคเพื่อเสมหะคืดทรวงอก ให้หนักในอก
หายใจขัดข้อง ให้บังเกิดโรคต่างๆ เหตุวาโยแฉะเสมหะเจือกัน
ให้คันตามตัวแสบร้อนเป็นพิษ ถ้าจะแก้ท่านให้เอา ใบคนที่สอ ๑ ใบ
พริกไทย ๑ เม็ดดี จึง ๑ ชัน หรือจะทวียาเหล่านี้ให้มากส่วนชันก็ได้
ตำผงละลายน้ำร้อนกินแก้วสันตฤดูหายแฉะ

เดือนสิบแฉะเดือนสิบสอง สองเดือนนั้นคัมภ์แฉะเหม็นคัมภ์เจือ
กัน ถ้าใช้เพื่อดมแฉะเสมหะมูตรเป็นสำคัญ ให้ร้อนในทรวงอกแฉะ
ในกายให้เจ็บฟกบวมแฉะเจ็บกระดูกสันหลังเจ็บคอ ถ้าจะแก้ท่านให้เอา
ผดส้มทั้ง ๓ พริกไทย ๑ ดิบดี ๑ จึง ๑ ไคร้เครือ ๑ โกฎฐักันพร้าว ๑

มะเกลือ ๑ ใบสะเดา ๑ ยาทงน^{๕๕}เอาเสมอภาค หัวกะเทียมเอาเท่ายาทั้ง
หลาย ตำผงละลายน้ำร้อนกิน แก้วยาโชชาตุหายแล

เดือนธันวาคมและเดือนนี้ สองเดือนนี้เป็นเหมันตฤดู อาไปชาติวิการ
ถ้าไข้เพื่อเสมหะและกำเดาเลือดเจ็บปนกันให้บังเกิดโทษต่าง ๆ คือให้
เจ็บต้นหลังและบนเอวทั้งสองข้าง และหนักคั่นคอปวดศีรษะเหมือน
หนึ่งอย่างไข้ตรีโทษ ถ้าจะแก้ท่านให้เอา บอระเพ็ด ๑ หัวเห็ดหนู ๑
พุมเรียง ๑ หนุ่ยคันทน์ ๑ รากมะกรูด ๑ ขิงแห้ง ๑ ยาเหล่าน^{๕๖}เอาเสมอ
ภาค ตำผงบดละลายน้ำเปลือกเพกา รากมะแว้งเครือ เป็นกระสาย
กินดับโรคในเหมันตฤดูหายแล

เดือนธันวาคมและเดือนนี้ สองเดือนนี้เป็นฤดูกำเริบ เกิดโรคด้วย
เลือดคั่งกำเดาและเค็ดชมพูปน ให้แปรปรวนวิการต่าง ๆ คือให้ฟก
บวมในหูทั้งสอง ให้เป็นหนองเหม็นเน่าเยื่อไหลออกเนือง ๆ ถ้าจะ
แก้ท่านให้เอาตุกกะตอม ๑ หัวกะเทียมขาว ๑ หัวไพล ๑ ว่านน้ำ ๑
เทียนเยาวภาณี ๑ ตุมกา ๑ ว่านร้อนทอง ๑ เนรญาติ ๑ ต้น ๑ สังกรณี ๑
ยาเหล่าน^{๕๗}เอาเสมอภาคตำผงละลายน้ำขิงกิน ถ้าสะท้านแทรกพริก
ไทย ถ้าร้อนละลายหนุ่ยคันทน์และจันทร์ทั้งสองคัมเป็นกระสาย ถ้า
จะแก้และเค็ดชมพู นามะงัวน้ำส้มซ่าเป็นกระสาย กินแก้ปถวิโทษหาย
แล คัมก็ได้

ฤดูหกรอบบริบูรณ์

หมวดยาแก้ไข้ต่างๆ

๑. ยาแก้ไข้เพื่อเสมหะ คือใช้ตั้งแต่เช้าถึงสามโมงจึงสร้างไข้ คือเสมหะให้โทษ ให้พึงแก้ด้วยยารหานัน เอากลมเทศ ๑ สมอไทย ๑ ผลมะขามป้อม ๑ ใบสะเดา ๑ ยาเหล่านี้เอามาต้มในน้ำในราชพฤกษ์ ตำให้ละเอียด ยาดำเทรกรพอดมควรร ต้มกินแก้ไข้เพื่อเสมหะในเพดานเข้า หายแต่

๒. ขนानหนึ่งแก้ไข้ดีไม่งเข้าจนเที่ยงจึงสร้าง คือใช้เพื่อโลหิต ทำนให้แก้ด้วยยารหานัน เอากลมเทศ ๑ จันทน์ขาว ๑ หัวเห็ด หมู ๑ ขิงแห้ง ๑ หนุ่ยคันทน ๑ เป็ดอกโมกมัน ๑ ผักราชพฤกษ์ ๑ ต้ม กินแก้ไข้เพื่อโลหิตหายแต่

๓. ขนानหนึ่งแก้ไข้เพื่อกำเดา คือให้เริ่มใช้ตั้งแต่บ่าย ๑ โมงจน ถึงบ่ายสามโมงจึงสร้าง เอากลมเทศ ๑ หัวเห็ดหมู ๑ ขิงแห้ง ๑ จันทน์หอม ๑ จุกโรหิณี ๑ โกฐรู่ฟงปด ๑ โกฐรู่จุฬา ๑ รากเสนียด ๑ หนุ่ยคันทน ๑ ลูกกระดอม ๑ ผักราชพฤกษ์ ๑ ยาทั้งนี้เอามาต้ม ต้มกินแก้ไข้เพื่อกำเดาหายแต่

๔. ขนानหนึ่งแก้ไข้บ้ายดีไม่งจนถึงเย็นค่ำ คือใช้เพื่อลม แก้ ด้วยยารพยาเหล่านี้ เอากลมเทศ ๑ รากข้าวพด ๑ ขิงแห้ง ๑ ดีปด ๑ จุกโรหิณี ๑ ผักราชพฤกษ์ ๑ เอามาต้ม ต้มกินแก้ไข้เพื่อลมหายแต่

๕. ขนानหนึ่งแก้ไข้เพื่อลมและเสมหะ คือใช้วัน สองวันใช้วัน เอากลมเทศ ๑ ลูกกระดอม ๑ รากแฝกหอม ๑ รากเสนียด ๑ บอระเพ็ด ๑ ผลมะขามป้อม ๑ ประคำดีควาย ๑ จันทน์ขาว ๑ ลูกกระดอม ๑

ยาเหต่านเอาตั้งตระหนึ่งบาท ถ่มอเทศ ๑ ถ่มอไทย ๑ ผดมะขามบ้อม ๑
ตะคาน ๑ เอาตั้งตะถ้ามบาท เนอราชพฤกษ์สองบาท ต้มกินแก้ไข้วัน
สองวันใช้วันหายเด

๒. ขนานหนึ่งแก้ไขวันเวณวัน เพื่อเคศษม์และกำเดา เอาดมอ
เทศ ๑ ดมอไทย ๑ ผดมะขามป้อม ๑ ตูกชกา ๑ จิงแห้ง ๑ มะแว้ง
เครือ ๑ บอระเพ็ด ๑ รากเท้ายายม่อม ๑ จันทน์หอม ๑ ใบมะกา ๑ ดี
ปลี ๑ ผักราชพฤกษ์ ต้มกินแก้ไขวันเวณวันหายเด

๗. ขนากหนึ่ง ชึ่งแห้ง ๓ ใบสระเดา ๓ หยาดันนก ๓ กรุงเขมา ๓
 รากแฝกหอม ๓ รากเด่นยด ๓ ผักราชพฤกษ์ ๓ เอาต้มอมภาค คั้นกิน
 แกะเขว่นแว่นว่น หายเด

๘. ชนานหนึ่งแกไขรอนกะวนกะวาย และให้พูดพร่ำเพรื่อผิดถูก
และอาเจียนดมเปด่า ๆ เบื่อเหม็นอาหาร เอาผดต้มอทั้งด้าม จันทน์
ทองสอง ก้านตะเคา ๑ หนุ่ยบินตอ ๑ หนุ่ยเก็ดดหอย ๑ บอระเพ็ด ๑
ผดกะตอม ๑ เอาต้มอมภาคต้มกินแก้ไข้เหม็นอย่างกต่างแล้วหายเด

๘. ขนानหนึ่งแก้ไขและเจริญอาหาร เอาจันทร์ทั้งต้อง กรู
 เมา ๑ ดอกพิกุต ๑ ดอกตำรภี ๑ ย่านพาโหม ๑ คนที่ด้อ ๑ แผลกหอม ๑
 เอาตั้งละ ๓ บาท กัญชาพอประมาณ บดละเอียดเคี้ยวกับข้าวสุก คัด
 เข้าที่ในพริกใหม่ย่างถ่านไฟให้เกรียม แล้วใส่ลงในหม้อยาต้มกินแก้
 ไซร่อนเย็นแล้วเจริญอาหารอย่างวิเศษ

๑๐. ขนานหนึ่งแก้ไขกตังคี่ เขาดีเพาทัง ๒ รากขบชะนาง
ทัง ๒ คาไมแผ่ด้ตัก ๑ ยาทงนเอาเต็มอภาค แก้ไขกตังคี่หายแดง

๓๓. ขนानหนึ่งแก้ไขรอนกระวนกระวาย ให้อยากน้ำ และปวด
ศีรษะเมื่อยขัด และบางคราวสะท้านหนาว เหม็นเบืออาหาร เอา
คนทา ๑ น้ำอง ๑ เข้มทั้ง ๒ จันทน์ขาว ๑ ขี้เหล็กทั้ง ๕ ก้านสระเดา ๓๓
ก้าน ผดกระตอม ๑ บอระเพ็ด ๑ แห้วหมู ๑ เอาส่วนเสมอกัน ต้มกิน
หายวิเศษแด

๓๔. อีกขนานหนึ่งเอาหัวปลิง ๑ หัวเหว้า ๑ หัวหวายถึง ๑ หัว
หญ้าครุน ๑ รากหญ้าคา ๑ แห้วหมู ๑ จันทน์ทั้ง ๒ ชะลูด ๑ รากแฝก
หอม ๑ ก้านสระเดา ๑ บอระเพ็ด ๑ หญ้าหนวดนก ๑ หัวคด้า ๑ เกสร
บัวหลวง ๑ ดอกพิกุล ๑ ดอกบุนนาค ๑ ดอกตำรภี ๑ รากมะแว้งทั้ง ๒
เอาส่วนละเท่า ๆ กัน ต้มกินแก้ไขรอนกระวนกระวาย และอยากน้ำ
ปวดหัวตัวร้อน กินได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ และเป็นยาที่เคยศักดิ์สิทธิ์
มานานแล้วแด

๓๕. ยาแก้ไข้ยกเดียดแทงตามข้างโครงทั้ง ๒ และให้พลิก
ไหวตัวไม่ได้ และทุรนทุรายดังจะขาดใจตาย ให้ชดออกขัดใจ เอายา
ขนานแก้ไข้ เอาคนทา ๑ น้ำอง ๑ จันทน์ทั้ง ๒ หมวดคูน ๑ รากชิง
ชี ๑ รากมะกรูด ๑ รากมะนาว ๑ มะปรางหวาน ๑ หัวปลิง ๑ หัวเหว้า ๑
หัวคด้า ๑ รากหญ้าคา ๑ รากกุนหัดดอกขาว ๑ รากไม้เท้ายายม่อม ๑
รากย่านาง ๑ เกสรบัวหลวง ๑ ดอกตำรภี ๑ ดอกพิกุล ๑ ดอกบุน
นาค ๑ เถาวัลดีเปรี้ยว ๑ ผดส้มอทั้ง ๓ ยาทั้งหดยานเอาหนักตั้ง ๑
บาท เถามะระ ๒ บาท เนื้อในราชพฤกษ์ ๓ ผล ใบมะกา ๑ กำมือ
ต้มกินแด

๓๔. อีกขนานหนึ่ง ยาคัมแก้ไขเชื่อมชิมคั่งไค้แตะเพื่อพก
 พุดเจรจาพราเพรื่อต่าง ๆ เอาหัวตะไคร้แกง ๑ รากตานหม่อน ๑ ราก
 ทุ่งทวด ๑ จันทน์ทัง ๒ รากขกาทัง ๒ แก่นประตูหอม ๑ เฌียงพรา
 หอม ๑ กฤษณา ๑ กระดำพัก ๑ โกงฐ์สอ ๑ โกงฐ์เขมา ๑ โกงฐ์ก้าน
 พราว ๑ โกงฐ์พุงปลา ๑ รากคนที่ล่อ ๑ ยาทั้งนั้นเอาดวณเด่มอภาคคัมกิน

๓๕. ขนานหนึ่งคัมแก้ไข เอาเปลือกดินเบ็ด ๑ หัวเห้วหมู ๑
 รากหงแดง ๑ รากหญ้าพังกูแดง ๑ หญ้าเก็ดดหอย ๑ คัมตามเอา
 หนึ่ง กินแก้ไขให้รากเป็นโลหิต แตะดินกะด่างคางแข็ง แก้อยากน้ำ
 แตะหายใจขัดอก ให้หนาวสะท้านขวิดหัว แตะปากฝาดชมกินอาหาร
 ไม่รูด คัมยานกินแต่ ถ้าไม่พังกัมขนานหนึ่งต่อไป เอารากอังกาบ ๑
 เก็ดรัดตบุษย์ ๑ เก็ดรวบัวหลวง ๑ หญ้าคันทน์ ๑ เปลือกโมกมัน ๑
 คัมตามเอาหนึ่ง เมื่อกินแทรกหน้าผิง ชันทลักร กินหายแต่

๓๖. ขนานหนึ่งแก้ไขเบืออาหาร เอาแก่นจวง ๑ ผักขี้ดอม ๑
 ผักขี้ดา ๑ หัวหมู ๑ เอาดวณเท่า ๆ กัน คัมกินแก้ไขเบืออาหารแต่

๓๗. อีกขนานหนึ่งแก้ไขเบืออาหาร เอาพริกไทย ๑ ดีปลี ๑
 ขิงแห้ง ๑ หัวหมู รากหวายขม ๑ โคลกกระอม ๑ รากข้าวพุด ๑ เอา
 ดวณเท่า ๆ กัน เอากัญชาทั้งยา คัมกินแก้ไขเบืออาหารแต่

ถ้าแก้ไขให้สันหลังแข็งและเย็นทั้งตัว เอาใบหงแดง ๑ ใบยอบ้าน ๑
 หัวขิง ๑ แปะงเห็ด ๑ คัมให้พดุงประคบฝ่ามือเท้าและสันหลังหายแต่

๓๘. ขนานหนึ่งเอารากมะกูด้าเครือ ๑ รากป๊อบ ๑ รากคันทน์ ๑
 หัวหมู ๑ รากผักเดียนผิ ๑ ดอกกระดอม ๑ รากพุ่มเรียง ๑ รากหิงหาย ๑

บอระเพ็ด ๑ เอาเต็มอภาคต้มกินแก้ไขเพื่อตัดเค็ดคุดพดุง และบักดั่ง
พุดตะเมอเพื่อพกดหาต้มปฤตมิได้กะวนกะวายต่าง ๆ หายวิเศษแด

๑๙ . ยาต้มแก้ไขเพื่อถมและเค็ดคุดคุดอาการเหมือนผีเข้า และ
หมอดมมคิว่าผีเข้าหรือเทพคุณเพราะหมอดชำนาญในทางนับถือผี ตาม
แพทย์ที่ท่านชาวช่องในทางศึกษา กล่าววว่าเพื่อเค็ด เพื่อถมและคุดทำพิษ
จึงท่านให้ต้มยาชานาหมกน เอาใบมะนาว ๑๐๘ ลงพระบิถี หัวข้าวใหญ่
๓๒ แฉ่นลงทวดคิงดำการ ๓๒ ขมิ้นน้อย ๕ แฉ่นลงพระเจ้า ๕ พระ
องค์ บอระเพ็ด ๗ องคุตต์ลงตัดตโพชฌงค์ ผักส้มป่อย ๗ ผักลงพระ
อภิธรรมเจ็ดคัมภีร์ ลูกมะกรูด ๔ ชักลงพระมะพะทะ ใบมะกา ๑๐๘ ลง
คิถึงเห ราชพฤกษ์ ๗ ผักเอาแต่เนื้อใน ว่านกับแสด ๑ ว่านร่อน
ทอง ๑ แก่นแถมดาร์ ๑ จันทน์ทั้ง ๒ ตาไม้ไผ่ดีดุก ๑ ก้านสะเดา ๓๒
ก้าน โศกหอม ๑ แก่นสน ๑ แก่นลัก ๑ ดอกบัวหลวง ๑ ตำพัน
แดง ๑ ดอกพิกุล ๑ ดอกบุณฑาค ๑ ดอกถั่วรอก ๑ ยาดำ ๑ ยาเหถ่าน
เอาตั้งตะ ๒ บาท หรือผ่นเอาคิงส์วณก็ได้ ดุดแต่ความใช้มาก
หรือน้อยต้มกินแก้ไขเรอวัง และใช้สนนิบาตด้วยแด

๒๐. ขนานหนึ่งเอาใบมะนาว ๑๐๘ ใบ ก้านสะเดา ๓๓ ก้าน ลูก
ส้มไทย ๓๓ ลูก ผักราชพฤกษ์ ๓ ผัก แก่นขเหล็ก เถาวัลดีเปรียง
ใบมะกา ตั้งตะ ๔ บาท ต้มตามวิธีกินแก้ไขจบหายคุดน

๒๑. ขนานหนึ่งเอาใบมะนาว ๑๐๘ ใบ ข้าว ๓๓ ชัน ตาไม้ไผ่ดีดุก
๗ ตา ผักส้มป่อย ๗ ผัก ผักราชพฤกษ์ ๗ ผัก ขมิ้นน้อย ๑ หัว ผดมะกรูด

๒๒. ขนานหนึ่งเอาใบมะนาว ๑๐๘ ใบ ข้าว ๓๓ ชัน ตาไม้ไผ่ดีดุก ๗ ตา ผักส้มป่อย ๗ ผัก ผักราชพฤกษ์ ๗ ผัก ขมิ้นน้อย ๑ หัว ผดมะกรูด ๔

ผดใหญ่ ๑ ผด จันทน์ขาว ๑ เกสรบัวหลวง ๑ ว่านกีบแรด ๑ ว่าน
ร่อนทอง ๑ เอาสิ่งละ ๑ บาท ยาดำ ๓ บาท ต้มตามวิธีกินแก้ไข้จับหาย
ดันทัก ดะท่านร่อนเย็นหายดันทักแด

๒๒. ขนानหนึ่ง แก้ไข้เหนือไข้รากสาด ท่านให้เอาจันทน์ทั้ง ๒
รากมะนาว ๑ รากหมาก ๑ รากโหนด ๑ รากตะไคร้หางนาค ๑ ราก
ผักข้าว ๑ รากชะมดคัน ๑ รากขุนทอง ๑ รากต้นพร้านางแอ ๑ ราก
พุดยอ ๑ รากย่านาง ๑ รากค่าง ๑ รากชะนุดพระ ๑ รากเถาผด
แดง ๑ หัวคด้า ๑ เอาสิ่งละ ๔ บาท ต้มตามวิธีกินแก้ไข้เหนือไข้รากสาด
ถ้ามีพิษแทรกส่น ๑ ตักชี ๑ อบ.ชย ๑ น้ำตะไคร้ ๑ ถ้ายังมีพิษให้แทรก
รากตำโรง ๑ รากงัว ๑ ต้มกินแก้ไข้พิษดันทัก

๒๓. ขนानหนึ่งเอารากพุดยอ ๑ รากเท้ายายม่อม ๑ กะดอม
ทั้ง ๕ เจตมูลเพลิง ๑ เอาสิ่งละ ๑ บาท ชะเหล็กทั้ง ๕ ใบมะกรูด ๑ ใบ
มะนาว ๑ ใบส้มซ่า ๑ ใบส้มมะขาม ๑ ใบส้มป่อย ๑ รากหนดี ๑ หัว
เหี่ยวหมู ๑ เอาสิ่งละ ๒ บาท ต้มกินแก้ไข้รากสาด ใช้สัณนิบาต อีดำ
อีแดง ประกายดาษ ประกายเพลิง มหานิดมหาเมฆ ดาวเรือง ปานด้า
หงส์ระทด ดะอองไฟฟ้า ด้ายฟ้าฟาด จันทรสุต แสงอาทิตย์ ดั่งวาด
พระอินทร์ แดะดั่งคดี้ แก้เดือดคดชุนถูกตายในท้อง แทรกตั้งูกินหาย
ดันทัก ยานชอดีบดองส้มุด

๒๔. ขนानหนึ่งรากพุมเรียงทั้ง ๒ รากทองหลวงทั้ง ๒ ราก
ย่านาง ๑ รากชิงชี ๑ รากดัดอดหน้า ๑ ยาข้าวเย็น ๑ หัวคด้า ๑ เอา
สิ่งละ ๘ บาท ต้มกินแก้ไข้ป่า แก้ไข้เหนือแทรกรากค่อได้ แก้ดะท่าน

ร่อนสระท่านหนาวแทรกรากมะอึกรากเอื้องช้าง แก่ตงท้องแทรกขมิ้น
 อ้อย แก่โอแทรกมะแว้งทั้ง ๒ แก่หัวอิดโรยแทรกกำดั่งจั่วเถลิง
 กินแก่ไขป่าทั้ง ๕ ประการหายต้นักแดท่านเฮย

๒๕. ขนานหนึ่งรากพุมเรียงทั้ง ๒ รากชิงชี ๑ รากเท้ายายม่อม ๑
 รากย่านนาง ๑ รากคนทา ๑ รากมะเดื่อชุมพร ๑ รากผักข้าว ๑ ราก
 หวายขม ๑ รากโหนด ๑ รากมะพร้าว ๑ รากหมาก ๑ หัวคด้า ๑ ราก
 ข้าวเย็น ๑ ลูกกะตอม ๑ เอาตั้งละ ๘ บาท ต้มตามวิธีกินแก่ไขป่า แก่
 ด้รพไขทั้งปวงต้นักแด

๒๖. ขนานหนึ่งจันทน์ทั้ง ๒ ต้มอทั้ง ๓ ดอกบัวนาทั้ง ๕ ดอกบัว
 หดวง ๑ ดอกตำรภี ๑ ดอกพิกุต ๑ ดอกบุญนาค ๑ รากเด็บบ่มือนาง ๑
 รากชิงชี ๑ รากเท้ายายม่อม ๑ รากย่านนาง ๑ รากคนทา ๑ ราก
 มะเดื่อ ๑ เป็ดอกมะตูม ๑ เถามวกแดง ๑ เอาตั้งละ ๑ บาท นำประ-
 ธานทอง ๑ ต้มถึง ก้านสระเตา ๓๓ ก้าน ผักราชพฤกษ์ ๓ ผัก ต้มตามวิธี
 แก่ไขพิษ ไขจับเชื่อมมัว แก่พิษอาจมน้ำต้นักแด

๒๗. ขนานหนึ่งแก่นแฉ่มทะเล ๑ แก่นขเห็ดก ๑ แก่นดัก ๑
 สระค่าน ๑ ขมิ้นอ้อย ๑ โศกกะออม ๑ ลูกฝ้าย ๑ มะกรูดลูกหนึ่งผ่า
 เจ็ดซีก เอาแฉ่มอภาคต้มกินแก่ไขรากสาต ไขต้นนิบาค ไขจับเรอวัง
 หายต้นัก

หมวดดยาแก้ไขเหนื่อ

๑. ถ้าออกคำขอกแดงเห็นปรวกฎ ท่านให้ต้มยาแก้ ๕ รากกิน
 กระทุ้งพิษเสียก่อน แล้วทำยาชะโลมเอาไปย่านนาง ๑ ใบมะขาม ๑

ดินประสิวขาว ๓ ตำละเอี้ยดตะถายน้ำดำชะโลม

๒. ขนानหนึ่งทำนตั้งให้เอาฟักข้าว ๑ รากชกาแดง ๑ ดินประ-
สิวดิบพ่นหายแด

๓. ขนानหนึ่งถ้าเห็นออกดำออกแดง เอาใบมะเฟือง ๑ ใบ
หมากผู้ ๑ ใบหมากเมีย ๑ หน้้าแพรก ๑ หน้้าปากควาย ๑ ใบมะกรูด ๑
ใบมะนาว ๑ ใบมะตูม ๑ ใบคนที่ล่อ ๑ ขมิ้นอ้อย ๑ ตำผงตะเอี้ยด
ตะถายน้ำดำรกินแด

๔. ขนानหนึ่งพ่น เอาหน้้าแพรก ๑ หน้้าปากควาย ๑ ใบมะ
เฟือง ๑ ใบมะตูม ๑ รังหมาว่า ๑ ตะถายน้ำข้าวพ่นหายแด

๕. ขนानหนึ่ง เอาใบหมากผู้ ๑ ใบมะเฟือง ๑ ผักขวง ๑ ผัก
อีไร ๑ ใบตะเคา ๑ ใบหนาด ๑ ใบระงับ ๑ ขมิ้นอ้อย ๑ บดตะถายน้ำ
ข้าวขาวกินเป็นยาต่อมคืบคืบพิษทั้งปวงแด

๖. ขนานหนึ่ง ยาจุดผ้กาพ เอารากดำโพงกาสดัก ๑ ผดประจำ
ดักควาย ๑ ฝนด้วยน้ำปูนใสจุดผ้กาพ

๗. ขนานหนึ่ง ถ้าร้อนภายในเอาฝนแค้นห้า ๑ ยอดอ้อยแดง ๑
ผ้กเบย ๑ ยอดปด ๑ บดตะเอี้ยดตะถายน้ำข้าวขาวชะโลมแก้ร้อน
ภายในหายแด

๘. ขนานหนึ่ง ถ้าเห็นว่าผุดขึ้นเป็นวงดำเป็นวงแดง ให้เอาตริง
บาตาด ๑ รากย่านาง ๑ ขมิ้นอ้อย ๑ ฝนด้วยน้ำข้าวขาวกินแด

๙. ขนานหนึ่ง แก้ร้อนกระวนกระวาย เอาใบน้ำเต้า ๑ ใบรณ
ถั้ว ๑ งาขี้ม่อน ๑ บดชะโลมหายแด

๓๐. ขนानหนึ่ง แก้อาปากมีออกให้เอาเปลือกทองเหลืองไปมน๓
รากมะกอก ๓ เผาไฟให้ไหม้บดละเอียดนำกินหายแฉ

๓๑. ขนานหนึ่ง แก่คั้งโคดเอารากชาคราม ๓ ขอบชะนาง ๓
ฝนกับน้ำขาวข้าวกินทั้งชะโงมหายแฉ ถ้าไม่ฟังเอารากมะนาวคัมกิน
หายแฉ

๓๒. ขนานหนึ่ง ถ้าเห็นว่าออกดำออกแดงทั้งตัว เอาเปลือก
แทงทวย ๓ ใบขมิ้นอ้อย ๓ ใบพริกไทย ๓ ใบผักตำดิง ๓ ขมิ้นอ้อย ๓
เอาเท่านับดะตายน้ำขาวดาร์ ทั้งกินทั้งชะโงมแก้ร้อนหายแฉ

๓๓. ยาจุดฝีกาพอกขนานหนึ่ง ให้เอาย่านาง ๓ นางแย้ม ๓
รากมะกรูด ๓ ฝนด้วยน้ำปูนใสจุดแฉ

๓๔. ขนานหนึ่งเอาใบปดฝนกับน้ำปูนทาหายแฉ

๓๕. ยาจุดฝีกาพอกขนานหนึ่งเก่า ให้เอาดำโพงกาสลัก ๓ ถูก
บระคำดีควาย ๓ ปากกา ๓ (ให้เอาปากบน) ฝนด้วยน้ำปูนใสจุดฝีกาพ
หัวเขี้ยว

๓๖. ขนานหนึ่ง ถ้าเห็นว่ามีอาการให้ร้อนทั้งตัวให้เอาแพงพวย ๓
ใบตติหน้า ๓ ถูกเบญจกานี ๓ บดละเอียดนำขาวข้าวกินหาย

๓๗. ขนานหนึ่ง ให้ใช้มีอาการให้เมื่อยให้สะอึกให้คั้งโคด ให้
เอารากมะแว้งทั้ง ๒ รากกะดอม ๓ รากพิกุล ๓ ตานเดียน ๓ มะรุม ๓
กะทึบยอด ๓ ฝนดะตายน้ำขาวข้าวกินประดึทชนิกแฉ

๓๘. ขนานหนึ่ง ถ้าอ้อดอ้อแดงขึ้นหัวให้ปวดเจ็บ จงเอาน
หางจรเข้ ๓ ใบน้ำเต้า ๓ ดินประดิวขาว ๓ บดผสมกระหม่อมหายแฉ

๑๘. ชนานหนึ่ง ถ้ามีอาการไข้ให้คั่งไคล้ให้เอาذن ๑ กระ-
ดอม ๑ จันทน์ ๑ รากบอระเพ็ด ๑ หนุ้าแพรง ๑ รากแฝกหอม ๑
ผักขวง ๑ บดน้ำชาขาวกินหายวิเศษแด

๒๐. ชนานหนึ่ง ถ้าคนเย็นมือเย็นเอารากคราม ๑ หัวกระชาย ๑
รากส้ม ๑ กุ่มน้ำ ๑ บอระเพ็ด ๑ บดละลายน้ำชาขาวกินหายแด

๒๑. ถ้าไข้ให้ตั้งอีกเอาตุ๊กขยอ ๑ ต้มเอาน้ำระคนกับน้ำฝักกิน
หายแด

๒๒. ชนานหนึ่งเอารากผักไห่ ๑ รังนก ๑ ต้มกับน้ำตาตทรายกิน
แก้ตั้งอีกแด

๒๓. ชนานหนึ่ง ถ้าไข้รากสาดถึงขณะเมื่อไข้ขึ้นให้ปากแห้ง
คอแห้ง ปวดหัวตัวร้อนให้กินตามตัว ให้ดื่มน้ำร้อนดื่มน้ำหวาน ไข้
ขึ้นตามฝ่ามือฝ่าเท้า เหมือนหนึ่งอย่างเมื่อดงา ถ้าจะแก้ไขให้เอาใบ
โคกหอม ๑ หนุ้าปากควาย ใบตับเต่า ๑ แก่นมะหาด ๑ แก่นขนุน ๑
แก่นปรง ๑ แก่นขี้เหล็ก ๑ แก่นแถมสาร ๑ แก่นประดู่ ๑ แก่นผัก ๑
เอาตั้งละลายกันต้มกินดื่มน้ำขมิ้นหายแด

๒๔. ชนานหนึ่งแก้ร้อนเอารากผักหวาน ๑ รากจิงจ้อ ๑ หัว
คด้า ๑ รากหนุ้าแพรง ๑ รากกะทิงลาย ๑ รากคันทร้ง ๑ ทำผงละลาย
น้ำชาขาวกินหายแด

๒๕. ถ้ายังไม่เห็นคุณให้ใช้ยาชนานต่อไป คือทำนให้เอาราก
มะตูม ๑ รากย่านาง ๑ ฝนด้วยน้ำชาขาวให้กินแก้ร้อนหายแด

๒๖. ถ้าไข้เหนือให้เจ็บในคอ ให้เอากะเพรา ๑ รากหมากผู้ทั้งใบ

ด้วย ๑ ขมิ้นน้อย ๑ รากย่านาง ๑ ใบมะเฟือง ๑ รากเพกา ๑ ดึง
เห็ดอม ๑ ตำผงกินแก้ไขก่าให้เจ็บคอหายแฉะ

๒๗. ขนानหนึ่งแก้กาฟในคอ แก้เค็ดษม์ปะอกเอาจันทน์ทง ๒
เก็ดรบนาค ๑ เก็ดรบัวหลวง ๑ ดินประดิวขาว ๑ ถูกเบ็ญกานี่ ๑
เขาควายขาว ๑ น้ำประดำนทอง ๑ ทำผงละลายน้ำร้อนแก้กาฟภายใน
แก้ไขเห็ดอันนิบาตแฉะ

๒๘. แก้กาฟขในตาเอากะดอม ๑ ครั่งเบ็น ๑ บดละลายน้ำนม
คนหยอดตาหายแฉะ

๒๙. ขนानหนึ่งชะโดมแก้พิษไข้ เอาผักบั้ง ๑ พักข้าว ๑ ดิน
ประดิวขาว ๑ ข้าวตำรแชน้ำ ยาทงนคาบ้นเอากินหายแฉะ

๓๐. ขนानหนึ่งแก้ตะอึก เอารากคนทา ๑ เผาไฟให้ไหม้ละลาย
น้ำกินหายแฉะ

๓๑. ถ้าไข้ให้หอบให้เอายานแก้ เนระพูสี ๑ เบ็ญกานี่ ๑ ถูก
มะกอก ๑ ถูกมะปราง ๑ รากย่านาง ๑ หวายตะค้า ๑ บดทำแท่ง
ละลายน้ำกินแฉะ ถ้าให้รากเอาถูกประคำดีควายแทรกกลงในยากินหาย
แฉะ จักกล่าวอาการเกาไข้เห็ด ถ้าให้ชกมันชนทักนก่อน ถ้าให้
ตะอึกชนทักทรวงอกก่อน ถ้ารากมันชนทักนหลังก่อน ถ้าหอบมันชน
ทักหน้าผากก่อน ถ้าให้ชกมันชนก่อน ๕ วัน ถ้าพันแต่นมนให้เชอม
ชิมแฉะ

๓๒. ถ้าชกเอายานแก้ ผกเดียนผ ๑ ผกเดียนดี ๑ กรบูร ๑ ดิน
สอพอง ๑ ตำเอาน้ำชะโดมแฉะ ถ้ายังไม่พังเอาใบผักล้าน ๑ รากหญ้า

คา ๑ รากจิกน้ำ ๑ รากอ้อยช้าง ๑ รากย่านาง ๑ พิมเสน ๑ กาน-
 พดู ๑ ทำผงละลายหน้าผงรวงหรือหน้าถูกยอต้มกัไดกินแก้ชักแด
 ๓๓. ถ้ากาพิษปรากฏดำแดงให้เอาย่านจุด ผักแว่น ๑ ขมิ้น
 อ้อย ๑ ตำเอาน้ำพาดแด แล้วต้มแปดรายให้กินต่อไป เขารากอ้อย ๑
 รากสลอดน้ำ ๑ ใบมะกา ๑ หนุ้าแพรก ๑ ขมิ้นอ้อย ๑ รากหนุ้าคา ๑
 ต้มกินแก้ไข้ผกาด แล้วยาละลายวางอารมณ์ต่อไป เขาเกสรบัว
 หดวง ๑ เกสรบุณฑก ๑ ดอกพิกุด ๑ สัตตบุษย์ ๑ จงกต ๑ สวรรณี ๑
 กฤษณา ๑ กระดำพิก ๑ ดอกประคำดีควาย ๑ กานพดู ๑ หัวบัว ๑
 จันทน์แดง ๑ ทำผง ถ้าไข้เหนือให้เชื่อมให้เมื่อยละลายหน้าดอกไม้กิน
 หาย น้ำกระสายตามควรแก้โรคแด

๓๔. ขนหนหนึ่งเอาถูกจันทน์ ๑ จันทน์ขาว ๑ เถามวก ๑
 โกฐฐีธอ ๑ โกฐฐีบัว ๑ ชะตุต ๑ แผลกหอม ๑ ชะเขม ๑ ยาทั้งนี้เอา
 เท้ากันทำผงปั้นแท่ง ถ้าไข้ระด้าระด้าละลายหน้าดาร์กิน ถ้าไข้คั่ง
 ละลายหน้าจันทน์ทั้งกินทั้งชะโลม ถ้าเจ็บในท้องในคอละลายหน้าดอกไม้
 แทรกพิมเสนกินหายแด

จบยาไข้เหนือเท่านั้นแล

ยาแก้ไขต่าง ๆ ต่อไปนี้จึงเลือกใช้เอาตามความไข้
 มหาครอบแก้ไข

เอาดอกพิกุด ดอกสวรรค์ ใบกะท้อน ใบกำขำ ดอกมะติ เกสร
 บัวหดวง ดอกไม้ชานพระ ใบอิหรม ใบชุมบา ใบหมากทั้ง ๒ ใบ

เทียม ลูกจันทน์ ดอกจันทน์ ลูกหวาน กระจับปี่ ฝิ่นน้อย หัวไฟ หัว
กะทือ หัวกะชาย ดอกชะลูด ใบพังราย ใบผักตำดิง รากแฝกหอม ใบ
อิหรม ใบระงับ ใบชมพู ใบชิงช้าชาติ เอาน้ำเหต้าเป็นกระสายละลาย
ทำแท้งไว้ ถ้าใช้ละลายน้ำประดิวติบทั้งกินทั้งชะโลม ถ้าออกผื่นละลาย
น้ำสุราทาทั้งข้างนอกและกินภายใน ถ้าจุกอกละลายน้ำสุราก็กิน ถ้า
ท้องขึ้นละลายน้ำมะรุม ถ้าลมเจ็บเห็บเลี้ยวละลายน้ำเหม็งชอ ถ้า
ใช้สันนิบาตละลายน้ำชิงเป็นกระสายทาท้องทาหลัง ถ้าลมเวียนหัวละลาย
น้ำหัวหอมกิน ถ้าเด็กขโมยเอายาตำฝนใส่ละลายยากิน ถ้าใช้สัน-
นิบาตแห้งแข็งละลายน้ำจันทน์ทั้งกินทั้งชะโลม ถ้ากินมิได้ละลายน้ำ
สุรา ถ้าเลือดลงละลายน้ำผักเดียนผัดแทรกเกลือ ถ้าไม่พังละลายน้ำ
สุราก็กิน ถ้าให้จุกอกละลายน้ำจันทน์ทาบ้างกินบ้าง ถ้าขาดฤดูละลาย
น้ำดินประดิวติบ ถ้าทุ่งผูกละลายน้ำส้มแทรกมหาหิงคุ์สักหน่อย ถ้า
โยนเน่าละลายกุ่มบก ถ้าผู้หญิงเกิดมีออกละลายน้ำตานเดียน ถ้ารก
ติดละลายน้ำมะม่วงหาวแฮ

ยาแก้ไธรอนใน เอาหญ้าคันทกา ไม้หวาน ดินสอพอง ใบผักเป็ด
แบ่งลูกอ่อน น้ำสาร ยาแก้ไธรอนปัจจุบันตำน้ำหยันให้กินบ้างชะโลม
บ้าง ถ้าปวดหัวเวลาดาวร้อนให้เอายอดย่านาง ยอดมะขาม ดินประดิว
ตำแล้วเอาไปประหัว ถ้ายังมีหายให้เอาเปลือกขมุน เปลือกมะขาม ใบ
ตำดิง ลูกชมพู ดินประดิวสักหน่อยฝนทาหาย

ยาแก้ไธรอน ให้เอาแก่นขี้เหล็ก แก่นตำเสา ก้านสระเดา ราก
มะเฟือง รากมะปราง ใบมะกา คนทา ผักราชพฤกษ์ รากหมาก ราก

มะพร้าว จันทน์ทั้ง๒ รากเปลือกหอม ขมิ้น้อยย ถูกกะดอม หัวหวายถึง
 หัวเห้วหมู หัวคด้า รากกด้วยคืบ รากกด้วยน้ำ รากไม้เท้ายายม่อม
 รากคัตเค้า ใบเงินใบทอง ถ้าใช้ไม่เป็นเวลาให้ต้มยานกินก่อน ชื่อว่า
 ครอบไข้ อีกขนานหนึ่งกินที่หลัง หัวคด้า หัวปลง หัวย่านนาง ราก
 กุญหัดดอกขาว รากไม้เท้ายายม่อม แก่นจันทน์ทั้ง๒ จุกโรหิณี หมวด
 คุณ สิงชี หวายตะมอย เป็ดอกทองเหลือง รากหญ้าคด รากเปลือกหอม
 คนทา นานอง ยาทงนเอาส่วนเท่ากัน ต้มกินแก้ไข้ร้อนเย็นหายวิเศษ
 นักแด

๕๖ ขนหมวดครรรักษา

๑. ถ้าสตรีผู้มีครรภ์ตั้งแต่ ๓ เดือนขึ้นไป จนถึง ๑๐ เดือนจะ
 เป็นไข้ต่าง ๆ จะแก้ด้วยสิ่งไรไม่พียง ท่านให้แต่งยานแก้ เอาโกฐฐู
 -สอ ๑ โกฐฐูเขมา ๑ โกฐฐูหัวบัว ๑ โกฐฐูเซียง ๑ โกฐฐูก้านพร้าว ๑
 เทียนขาว ๑ เทียนแดง ๑ เทียนเขาวงกต ๑ เทียนสัตตบุษย์ ๑ ดอกบัว
 -เผื่อน ๑ ดอกบัวขม ๑ ดอกดินจง ๑ ดอกจงกถนี ๑ กฤษณา ๑ กระ-
 -ดำพัก ๑ ชะลูด ๑ ขอนดอก ๑ จันทน์แดง ๑ จันทน์ขาว ๑ แก่นต้น ๑
 แก่นขรี ๑ ไม้จวง ๑ สมุทแก้ว ๑ อบเชยเทศ ๑ รากสามสิบ ๑ สรรพยา
 ๒๗ สิ่งนั้นเอาส่วนเท่า ๆ กัน ต้ม ๓ เอา ๑ กินแก้ไข้ในครรภ์รักษาตลอด
 ไปแต่ต้นจนปลายคันทันนักแด

๒. ภาคหนึ่งให้เอาแก่นขเห็ดก แก่นต้น แก่นสะเดา จันทน์ขาว
 จันทน์แดง รากย่านนาง ผลมะขามป้อม ผลกะดอม เจตมุดย่าน ผล
 มะตูมอ่อน หัวเห้วหมู ผลราชพฤกษ์ ก้านสะเดา ๓๓ ก้าน สรรพยา

๑๓ ^๕ตั้งนเอาส่วนเท่า ๆ กัน ^๕ต้ม ๓ เอา ๑ กินแก้ครรรรักษาและเป็น
ใช้ต่าง ๆ ให้จับให้ดังให้รากเป็นโลหิต และพิษโลหิตทำต่าง ๆ ถึง
ว่าคอดบุตรแท้งบุตร โลหิตทำให้ร้อนและหนาว ให้ระล่ำระล่ายก็ดี
ให้กินยานหาย ^๕ต้น ได้ใช้มามากแล้ว

๓. ^๕หนึ่งตำมครรรลงโลหิต ถ้าจะแก้ให้เอารดัม ๑ พริกไทย ๑
ฝาง ๑ ^๕ยาทางนเอาดังละ ๘ บาท แทรกนาผงขมิ้นเทศกรต้ม ๓ เอา ๑ ให้
กินหายมากแล้ว

๔. ภาคนึ่ง เป็ดอกมะเดื่อดิน ๑ รากข้าวพุด ๑ รากกด้วยคืบ ๑
ยา ๓ ^๕ตั้งนเอาส่วนเท่า ๆ กันแล้วทำผงละเอียด เอานาผงรวงเป็นกระด่าย
ระด่ายกินเข้าเย็นหาย

๕. ภาคนึ่งเอาขมิ้นน้อย หัวไฟต ผลผักขี้ด้อม บดระด่ายบุตร
โคดำกินหาย ถ้าไม่หายท่านให้เอาเป็ดอกม่วงคัน เป็ดอกพะยอม ราก
โองเทง ^๕ยาทางนเอาดังละเท่า ๆ กันต้ม ๓ เอา ๑ กินจอกหนึ่งหาย
ถ้ามีครรรให้เป็นบิด ท่านให้เอาเกสรบัวหลวง ผลทับทิมอ่อน เป็ดอก
มะขาม ครั่ง บดระด่ายน้ำกิน ถ้าไม่หายเอาผลจันทร์ ผลส้ม ๓ ผล
รากหมากดิบยาว ๓ คืบ บดระด่ายน้ำสุรากินหาย ถ้าไม่หายท่านให้
เอาตุกตาบิตเท่าอายุ เอาเหล็กบิตไซที่ไม้สัก ๓ รุ แล้วบิตคดายเอา
ชุย ผลเบญจกานี เม็ดดโนมะกอก เอาส่วนเท่า ๆ กัน ^๕ต้ม ๓ เอา ๑ กิน
หาย ถ้าไม่หายเอาเม็ดดโนมะม่วงกะด่อน ๕ เม็ด ดัน ดัก แก่นขริ
กฤษณา ผลจันทร์ ผลเบญจกานี เป็ดอกดำโรง ^๕ยาทางนเอาส่วนเท่า ๆ
กันต้ม ๓ เอา ๑ เอาน้ำปูนได้เป็นกระด่ายกินหาย

๖. ยาชื่อมหาอุคฺคฆานัน^๕ ท่านให้เอาครึ่ง ผลเบญจกานี^๕ ต้ด้อยด
เทศ^๕ ชันตะเคียน^๕ ขมิ้นน้อย^๕ ผลจันทร์^๕ ยาทั้งนี้เอาส่วนเท่า ๆ กันทำเป็น
จุณ^๕ แล้วใส่ในผลทับทิมสุ่มไฟแดงให้สุกแล้วทำเป็นแท่ง^๕ เอาน้ำ
ปูนใส^๕ นำผงแทรกกินหายคืน^๕ ได้ใช้มาแล้ว

๗. ถ้าหญิงมีครรภ์ได้ ๓ เดือนแล้วให้เป็นบิดมวน เป็นมูกเดือด
เอาผลใบมะกอกตำให้แหลก คางปลาช่อนต้มกินหายดีแล้ว

๘. ถ้าหญิงมีครรภ์ ๔ เดือน และให้เป็นบิดปวดมวนมูกเดือด
ขนาน^๕ ท่านให้เอาจันทร์แดง^๕ จันทร์ขาว^๕ ว่านกับแสด^๕ ว่านร้อนของ
สังกรณี^๕ เนระพูสี^๕ ผลจันทร์^๕ ผลเบญจกานี^๕ ยาทั้งนี้เอาส่วนเท่า ๆ กัน
เอาผลตะบูน^๕ ตำยาทั้งหลาย^๕ ทำเป็นจุณบดทำแท่งไว้^๕ ละลายน้ำผล
พลับจันทน์หรือเปลือกมะเดื่อต้มกินหายดีแล้ว

๙. ถ้าหญิงมีครรภ์ได้ ๔-๕ เดือน และให้ผูกเป็นพรวดกัก^๕
เป็นบิดมวนกัก^๕ ถ้าจะแก้ท่านให้เอาผลเถาคนที^๕ สุกนึ่งเอาแต่เนื้อ^๕
ออกเสี้ยว^๕ เอาแต่เมล็ดในห่อผ้าชุบให้แหลกเอาแช่น้ำไว้คืนหนึ่ง แล้ว
จึงเอาหอยโข่งสดทั้งเปลือกต้มจนกับเถาคันให้สุก แล้วกินแต่ถ้วยชา
หนึ่งหายดีแล้ว

๑๐. ถ้าหญิงมีครรภ์ได้ ๖-๗ เดือน แล้วให้เป็นพรวดกักให้จุก
ถ้าจะแก้ท่านให้เอาหัวไฟ^๕ ๑ ใบสดสด ๑ ยา^๕ ดั่งนี้^๕ เอาดังละ ๑ บาท
ชิงสด ๒ ตั่ง^๕ ต้ม ๓ เอา ๑ แล้ว^๕ เมื่อจะกินให้เอาพริกไทย ๘ เมล็ด
กะเทียม ๓ กีบ^๕ เกล็ด ๓ เม็ด^๕ จันทร์หอมปรงลงกินสักครั้งหนึ่ง^๕ จึง
บดใบพญากะทา^๕ ท้องด้วยหายคืน^๕ ได้

๑๑. ถ้าผู้หญิงมีครรภ์ได้ ๘-๙-๑๐ เดือน และให้เป็นพรตีก
เป็นบิตมวน ถ้าจะแก้ท่านให้เอาดอกบัวทั้ง ๕ ดอกจำปา ดอกกะดังงา
ยา ๗ ^๕ ตั้งนเอาตั้งตะเท่า ๆ กัน เอาตัวกระดูก มหาหิงคุ์ ชะเอมเทศ ๓ ^๕ ตั้ง
๕ ^๕ นเอาหนักตั้งตะ ๑ บาท ทำเป็นจุณบดทำเป็นแท่งไว้ กระจายน้ำผงรวง
๕ ^๕ นารือนกนิกได้ แทรกพิมเสนบ้างพอประมาณ กินหายคื่น

๑๒. ถ้าผู้หญิงมีครรภ์และกุมารมันคื่นรหนัก และมีคื่นนั้น
มารดา กินของแฉะดังคื่นของร่อนและเผ็ดเข้าไปกุมารนั้นจะคื่นรหนัก ถ้า
จะแก้ท่านให้เอายากด้อมนางนอนให้กินคื่นแต่ครรภ์ได้ ๑ เดือนไปจนถึง
๑๐ เดือนกำหนด เพื่อจะมีให้ครรภ์เป็นอันตราด้วยพิษต่าง ๆ แม้
ออกทรพิษก็ดี หรือเป็นฝีภายในทั้ง ๕ ประการก็ดี อันบังเกิดแก่ผู้
หญิงซึ่งมีครรภ์แก่และอ่อนก็ดี พิษนั้นมากดังกล่าวมานั้น ท่านให้เอา
ยากด้อมกุมารชานนให้กินหาย (หวังจะกันอันตรายทั้งปวงแต่บรรดา
ที่จะให้เป็นต่าง ๆ ให้ถึงซึ่งความนิบหาย ยาชอกด้อมกุมารชานนท่าน
ให้เอาเทียนทั้ง ๕ โกฏฐูทั้ง ๘ เกสรบัวทั้ง ๕ รากไคร้เครือ ดังกรณี
ชะงูด ขอนดอก ชะเอมเทศ น้ำประดานทอง จันทน์ทั้ง ๒ กฤษณา
กะด้าพัก ผิวนะคุ่มอ่อน ชะมด พิมเสน ยา ๓๒ ^๕ ตั้งนเอาหนักตั้งตะตั้ง
แล้วทำเป็นจุณ เอาน้ำดอกไม้เป็นกระสายทำแท่งไว้ ถ้าจะแก้กระดืบ
กระสายกระจายน้ำดอกไม้ ชะมด พิมเสนแทรกบ้างตามสมควร ถ้าจะ
แก้เชื่อมซึมกระจายน้ำกฤษณากิน ถ้าจะแก้มดลูกกระจายเป็ดอกแค
แดงแทรกผื่นพอประมาณกิน ถ้างนักกระจายน้ำด้วยคืบกิน ถ้าจะ
แก้ได้มหะคิดคอดกระจายน้ำมะแว้งเครือกิน ถ้าจะแก้ร่อนกระจายน้ำดอก

ไม้ทั้งกิ่งทั้งชะโลม แก่นในกุมารได้ทุกประการ หายต้นกแด

๑๓. ยาชื่อชัฏมตฤกษานัน^๕ ท่านให้เอารากมะยมตัวผู้ รากส้ม
ป่อย รากมะขามขแมว ใบขหนู ยางแฉ่มทะเล ต้ม ๓ เอา ๑ กินเป็น
ยาชัฏมตฤกษานัน^๕ ได้ใช้มานานแล้ว

๑๔. ถ้าผู้หญิงคลอดบุตรรกขาดอยู่ในครรภ์^๕ ท่านให้เอายอด
ฝ้ายแดง ๗ ยอด พริกไทย ๗ เม็ดตึง ๗ ชัน กระเทียม ๗ กลีบ บด
ด้วยสุรากิน เป็นยาสะเดาะต้นก ได้ใช้มานานแล้ว

๑๕. ถ้าผู้หญิงมีครรภ์คลอดมีออก ท่านให้เอาช^๕เทาดูกโคใน
ท้อง ใบบับ บดทาผ้าเท้า ถ้าบุตรออกแล้วให้เอาน้ำด่างย่านออกเสีย
โดยเร็ว หายต้นกวิเศษจริงแด

๑๖. ถ้าผู้หญิงคลอดบุตรออกแล้วเลือดทำ ให้มีอาการต่าง ๆ
สดบไปยามหนึ่งสองยามก็ดี ถ้าจะแก้ให้เอาตุ๊กตาตุ๊กคนเอาแต่เนื้อ
เหมือนทำขนม แดงเอาพริก^๕ข่าตอกเหลืองพอสมควร หน้ำพันไฟ
ยา^๕ทั้งหลายนาคเข้ากันบ้นเป็นเม็ดไว้แล้วละลายสุราโรง ถ้าเลือดทำ
ให้สดบไปก็ดี เมื่อจะกินให้เอาน้ำร้อนกรอกเข้าไปเสียก่อน แล้วจึง
เอายาละลายสุรากรอกภายหลัง กินหายวิเศษแด

๑๗. อีกขนานหนึ่ง ยาแก้โลหิตเมื่อคลอดลูกแล้วทำให้สดบไป
ถ้าจะแก้เอาผงคนคว่ำให้กรอบ บดเข้ากับดั่งเหลืองม ต้จรเข้หรือด้หมู
ก็ได้ ละลายกับสุราโรงกรอกเข้าไปหายแด

๑๘. อีกขนานหนึ่ง ยาแก้โลหิตสตรีคลอดบุตรแล้วสดบไป
หรือโลหิตคั่งขึ้นให้คั่งงเพื่อ เอาแมลงดานา ๗ ตัว พริกไทยได้แมลงดา

ตัวละ ๗ เม็ดด เอามักเสียนผทั้งตนทั้งราก หมู้าพันไฟ ๑ กำมือ ยา
เหล่านำให้เข้ากัน แล้วเอาสุราโรงเคด้ายาให้เปียกทั่วด้แล้ว เอาใส่
ในกระบอกไม้ไผ่ส่ดุกแขวนตรงเตาไฟให้พอแห้ง แล้วเอาออกค้ำเป็น
ผงละลายสุราโรงกินแก้โดหิตคชนหายอย่างวิเศษแด

๑๙. ยาอีกขนานหนึ่งแก้รกคิต เอามักบัวหลวง ๑ ผัก น้ำตาล
ทรายขาวพอประมาณ คัมเค็ดแล้วให้กินรกออกแด

๒๐. ยาขนานหนึ่ง ถ้าคดอดบุตรไม่มีดมเบ่ง เอาหมู้าไทร ๑
กำมือ รากดำเจียก ๕ ท่อน คำนวชของผูเจิบ คัมกินมีดมเบ่งแด

๒๑. ถ้าคดอดบุตรแล้วอยู่ไฟมิได้ มีอาการให้ร้อนผิวนั่ง ให้
เหงื่อแห้ง ให้เอาใบสระแห่น ๑ กำมือค้ำตะเอี้ยดละลายสุราโรงพันให้
ทั่วทั้งตัวอยู่ไฟได้แด

๒๒. อีกขนานหนึ่งกินภายใน เอาไข่เบ็ด ๑ ฟอง เอาแต่ไข่ขาว
พริกไทย ๑ หยิบค้ำเข้ากันให้ตะเอี้ยด ละลายน้ำปลาปากให้รับประทาน
อยู่ไฟได้แด

หมวดยารักษาทารก

๑. ขนานหนึ่งเป็นยาประจำท้องเด็กให้กินตั้งแต่ออกไฟ แก้กาน
ซางชะโมย คือท้องชนท้องอืดเพื่อ แก้กบโด แก้ม้ามย้อย ท่านให้
เอาเนื้อส้มขไทย เนื้อส้มขพิเภก แกะเมล็ดในออกเสีย มหาหิงคุ
จ่าน้ำ ใสด ผิวนะกรุด ยานเอาดังตะ ๑ บาท กรบูร เกด้อดินขาว
หนัก ๕ สดั่ง ใบส้มขทะเลหนึ่งเลี้ยก่อน เอาหนักเท่ายาทั้งหลาย ค้ำเป็น
ผงค้ำเป็นเม็ดไว้ ละลายน้ำส้มข่า ส้มมะนาว ส้มมะกรูดก็ได้ เป็นยา
ประจำท้องเด็กคั่นกแด

๒. อักขนาหนึ่งแกเด็กเป็นตานชะโมยหรือมูกเดือด เอาขุมเห็ด
ใบใหญ่ทั้ง ๕ ขมิ้นอ้อย ๕ แฉ่นดงพระเจ้า ๕ พระองค์ ข้าวเหนียวขาว
เปลือก ๓ หยิบมือ น้ำตาลเพชร ๕ ช้อนโต๊ะ กระเพราทั้ง ๕ ต้นถอบ
แถบทั้ง ๕ ยา ๖ ดั่งนมคัมภีร์ต่างนารอนตัก

๓. อักขนาหนึ่งแกตานชะโมย ให้มีอาการท้องขึ้นดงท้องท้อง
เพื่อ ใบมะกา ๑ กำมือ รากสะแก เปลือกต้นไช้เฒ่า เปลือกต้นมะเกลือ
กระเพราทั้ง ๕ แฉ่นดงทั้ง ๕ หัวหมู ๑ กำมือ ข่าพสุ ตระก้าน เจตมูล
เพลิง เปลือกมะตูมอ่อน ขมิ้นอ้อย ๗ แฉ่น บอระเพ็ด ๗ แฉ่น พริก
ไทย ๗ เม็ด ตับดี ๗ ดอก ใบเทียนดำ ๑ กำมือ ใบทับทิม ๑ กำมือ เป็น
ยาแก้โรคสำหรับเด็กตัก

๔. ขนาหนึ่งยาแกมูกเดือดตานชะโมยและอาการทำให้ไอ เอา
ใบทับทิม ๑ กำมือ ใบเทียนดำ ๑ กำมือ โศกกระออม จันทน์ทั้ง ๕ เอา
ดั่งเท่ากัน ขมิ้นอ้อย ๗ แฉ่น บอระเพ็ด ๒ ขมิ้น คัดเอา ๕ แฉ่น ส้มอ
ไทย ๗ หรือ ๘ ผล ต้มกินตักเคยหายมากแล้ว

๕. ขนาหนึ่งแกตานชะโมยผอมแห้ง เอาเปลือกทุเรียน ราก
สะแก มะพร้าวอ่อน ๑ ผล ยาข้าวเย็น ๓ แฉ่น ต้มกินหายแด

๖. อักขนาหนึ่งยาแก้ริดสีดวงตานชะโมยบานทะโรค ผักเดียน
ทั้ง ๒ กระเพราทั้ง ๒ (ขาวแดง) แฉ่นดงทั้ง ๕ ขอบชะนางแดงทั้ง ๕ ใบ
มะกา ๑ กำมือ แก่นขเหล็ก ๑ กำมือ ต้มกินตักแด

๗. อักขนาหนึ่ง เป็นยาแกตานชะโมยท้องขึ้นดงท้องผอมแห้ง

เอาใบมะกา รากสะแก เป็ดอกไข่น้ำ เป็ดอกต้นมะเกดอ กระเพรา
 ๕ หัวหมู ขำพลู สะค้าน เจตมุดเพลิง เป็ดอกมะตูมอ่อน ใบ
 เทียน ใบทับทิม เป็ดอกทุเรียน ยาทงนเอาอย่างละ ๓ กำมือ ชมัน
 อ้อย ๗ แว่น บอระเพ็ด ๗ แว่น พริกไทย ๗ เมล็ด ตีปด ๗ ดอก ยาข้าว
 เย็น ๓ แว่น มะพร้าวอ่อน ๑ ผล ต้มกินคืนกแด

๘. ขนानหนึ่ง เป็นยาสำหรับเด็กเป็นโรคอุจจาระธาตุพิการมูก
 เตือด เอาหญ้าคันทกา น้ำประดานทอง คานดำ คานแดง คานชะโมย
 ทางคาน ดอกตำรภี ดอกบุญนาค จันทน์ทั้ง ๒ รากแฝก ชะเอม ต้ม
 กินหายแด

๙. เอาหญ้าคันทก โกงฐ์จุพาดำพา โกงฐ์พุงปลา โกงฐ์เขมา
 จันทน์ทั้ง ๒ ดอกตำรภี ดอกบุญนาค ชะมัด น้ำประดานทอง อ้อยแดง
 รากชกาแดง เกสรบัวหลวง คานดำ คานแดง คานชะโมย รากตะ-
 ไกรหอม รากแฝกหอม มูตร ต้มกินเวดาเข้าเย็นหายแด

๑๐. เป็นยาธาตุ เอารากคานดำ รากคานชะโมย เป็ดอกเฉียง
 พร้านางแอ ชมันอ้อย หญ้าไคใบ โปด เทียนเขาวพานี่ เป็ดอกตะขบ
 น้ำประดานทอง ตำรภี จันทน์ทั้ง ๒ ใบกระเพรา เอาหนักตั้งละ ๓ ตั้ง
 บดทำเป็นผงไว้ เอาสุราโรงเป็นกระสายต้มกินเวดาบาย

๑๑. ขนानหนึ่ง แก้อุจจาระธาตุพิการ เป็นยาธาตุด้วย เอาหัว
 เปราะหนัก ๓ บาท หัวหมู ๓ บาท เป็ดอกโมกมัน ๓ บาท เทียนทั้ง ๕
 เอาตั้งละ ๓ ตั้ง ชิงหนัก ๓ เพอง ตีปดดอกพลู ๓ เพอง บดเป็นเม็ด
 ประจำธาตุน้ำใบกระเพรา แก่ดงท้องน้ำไฟด แก่โอมะแวงเครือ แก่ปวด

นวน นาควังหรือถูกเบญจกานหรือผลทับทิมแทรกตั้งเห็ดอม

๑๒. อีกขนานหนึ่งเป็นยาธาตุและยาระบายด้วย เอาใบกะเพรา
หนัก ๑ ตำลึง ใบตานหม่อนหนัก ๑ บาท ใบสวาดหนัก ๕ ตำลึง ยาตำ
หนัก ๑ ตำลึง ยานบดทำเป็นเม็ดเอาสุราโรงเป็นกระสาย ใ้สำหรับ
เวลาท้องไม่สบาย ยาทั้ง ๕ อย่างนี้ใช้ได้ทั้งผู้ใหญ่ด้วย

๑๓. อีกขนานหนึ่งยาแก้ไข้ตานซาง เอารากเผือกหอม จันทน์
ขาว ส้มอมทั้ง ๓ ดอกดารงี รากชกาแดง ชะเอม นำประดานทองสุก
๒ หุน ผักราชพฤกษ์ ๓ ผัก โกฐจุฬาลปดา รากตานหม่อน รากตานช่อ
ต้มกินเข้าเย็นดื่มน้ำ

๑๔. อีกขนานหนึ่งเป็นยาสำหรับเด็กผอมแห้ง หรือตานชะโมย
ผอมแห้ง มะกรูด ๓ ผล ผ่าผลละ ๕ ซีก หั่นเสี้ยนผลละ ๑ ซีก ชกา ๓ ผล
ผ่า ๕ ซีกเอา ๓ ซีก รากอีเหนียว รากเลื่อมมือนาง รากไข่เน่า รากพา
โหม เอาอย่างละกำมือใหญ่ๆ พริก๑เม็ด กะเทียม๑ กดืบ ขมิ้น
ข่อย ๕ แว่น กะเพราทั้ง ๕ ผักราชพฤกษ์ ๓ ผัก ต้มกับสุรากับน้ำทำอย่าง
ตะกรัง ๆ เท่า ๆ กินรับประทานเข้าเย็นดื่มน้ำ ถ้ารับประทานอุจจาระ
ขาวละเอียดเหม็นจัด ใช้รับประทานหายดื่มน้ำ

๑๕. ขนานหนึ่งยาแก้ประจำท้องเด็กกันตำรอกตั้งแต่คลอดจาก
ครรภ์ได้ ๑ เดือน เอาใบกะเพรา ใบเสนียด ใบตานหม่อน บอระเพ็ด
บดละเอียดนำน้ำทำให้กินแก้ตำรอก

๑๖. อีกขนานหนึ่งเมื่อเด็กได้ ๒ เดือน ให้เอาใบคนที่σό ใบ
สะเดา ใบผักขม ใบขอบชะนางแดง บอระเพ็ด บดละเอียดนำร้อนให้กิน

๑๗. อีกขนานหนึ่งเมื่อเด็กได้๓เดือน เอาใบสวาด ใบชอบชะนาง
แดง ใบกะพาโหม บอระเพ็ด บดละเอียดนำร้อนให้กินดื่มน้ำ

๑๘. ยานเป็นยาทาตัวเด็กแก้ตัวรอกทางจุมูก เอาใบหนาด
มหาหิงคุ์ บดประสมกันทาตัว

๑๙. อีกขนานหนึ่งเป็นยาแก้ประศระกะเพรา เอาตานดำ เป็ดอก
ต้นพร้านางแอ ไคร้เครือ เป็ดอกตะขบ ใพล ชมัน้อย หย้าใต้ใบ
ส้มอทั้ง๓ จันทน์ทั้ง๒ เทียนขาวพาด น้ำประสานทอง ตำส้ม ยา
เหล่านี้อาตังละเท่า ๆ กัน กระเพราตำยาทั้งหลาย บดทำเป็นเม็ดไว้
แก้พิษตานซาง ตูราเป็นกะล่ายแทรกดังเกลือส้ม พิมเสนชูไฟธาตุขับ
ชีพจรรให้เดินสะดวก กินประจำท้องทุกวัน กินข้าวได้ ถ้าท้องขึ้น
ระคายน้ำใบกะเพรา ตกมูกเลือดเอาจันทน์ทั้ง๒ ไข่ตัวร้อนนำส้มอ-
พิเภก ซางทำพิษให้สดบดระคายน้ำร้อนแทรกดังตะพาน้ำ

๒๐. ยาขนานหนึ่งแก้ลมซาง ๗ จำพวก อันเกิดประจำซางทั้ง ๗ วัน
และชื่อว่าแก้ลมต้นทรวาด อันตั้งขึ้นแต่สะดือและท้องน้อย ให้ปวด
ท้อง ท้องขึ้นก่อน แล้วให้ดังท้อง ตาหลับชกเท่ากำมือกำท้องและ
หน้าเขี้ยว แก้ลมจุกเสียดลมอิฐ ลมซางทั้งปวง พิมเสน กระจูร ผัว
มะกรูด อย่างละ ๑ บาท มหาหิงคุ์ ๒ บาท ใบหนาด กระเทียม พริกไทย
ชิง เอาอย่างละ ๔ บาท บดทำเป็นเม็ดไว้ระคายน้ำมะนาวเป็นกะล่าย

๒๑. อีกขนานหนึ่งแก้ลมต้นทรวาด และลมซางทั้ง ๗ วัน ท่าน
ให้เอาพริกไทย ชิง ดีปลี กระเทียม ว่านน้ำ ผัวมะกรูด ใพล มหา-
หิงคุ์ ยาตำ กระจูร เอาอย่างละ ๑ บาท ใบกะเพราตำยาทั้งหลาย บด

ให้ละเอียดดะดาบน้ำมะกรูดกิน ถ้าแกทอ้งซันดะดาบน้ำปูนใส่ก็ได้ ถ้า
จะทาทอ้งแทรกรงเจตพังค

๒๒. อักขนานหนึ่งแกทอ้งซัน หน้าเขี้ยวมือเท้าเย็นให้ตาช้อนชก
มือกำเท้ากำ เอาเทียนดำ มหาหิงคุ์ จิงแห้ง เอาอย่างละ ๑ ส่วน เทียน
แดง ๒ ส่วน กระเทียม ๓ ส่วน กระพาโหม ๘ ส่วน บดเป็นผงดะดาบกั
น้ำร้อนให้กินทากะดุกด้นหลัง กระทบมือ ผ่ามือ ผ่าเท้า รักษไว้ ขาหนีบ
ชาคุดนัก (อยู่ในเรือนไฟ)

๒๓. ยาขนานนี้แก้ลมในท้องให้เดินให้ร้องนอนใจใหญ่ ร้องให้
เมื่อหลับ เอาด่าบแวง ด่าบกา เขาควายประตัมกันเผาสุ่ม

๒๔. ยานแก้อยากน้ำ นอนมิหลับกินข้าวมิได้ ตัวร้อนเอาขนนก
ขนกา เผาไฟรมต้นักแด

๒๕. ขนานหนึ่งยาแก้กวาดเด็กเมื่อตกฟาก ควักโลหิตในปาก
ออกแล้ว เอาขแมลงด่าบพอกวร เตือด ๓ ตัว ใบสระแหน่ ๓ ใบ บด
กวาดกับน้ำผงรวง

๒๖. ยาทาแก้ตานซางแก้ชัก หัวเปราะ หัวกระชาย หัวไฟด จานน้ำ
ขมิ้นอ้อย ถั่วแระด กระเพราแดง พันธ์ันแดง พันธ์ันเหลือง หัวหอม ตำ
ผงปั้นเป็นแท่งดะดาบน้ำมะนาวทาฝ่าเท้าด้นหลัง แก้พิษยาช้เด็กหายเด

๒๗. อักขนานหนึ่งเป็นยาชำระล้างดำได้ มิให้ซางบังเกิดซันได้
เอาใบหวาด ใบคนที่ดอ ใบกระเพรา ใบมะตูม เอาอย่างละเท่า ๆ กัน
เอาใบสดอดเท้ายาทั้งหลาย ใบไม้ทั้งหนึ่งเดียวก่อน แล้วเอาขมิ้นอ้อย
ไฟด ประตัมกันบดเป็นเม็ดไว้ดะดาบน้ำสุรากินตามกำลังเด็ก ถ้าจะ

ให้เดินมากกระดายน้ำกะเพรากิน แล้วทำยาฟอกดำได้ต่อไป คือใบ
ตะไคร้หอม ใบสวาด ใบกะเพรา ใบจิงจ้อ ตำเอาน้ำกระดายน้ำอย่างตะ
กั่วย รวมกันเคี่ยวให้ข้น แล้วเอายาตำ ๓ ตำลงประสมลงไป กวนต่อไป
จนข้นดีแล้วปั้นเม็ดเท่าลูกเต๋อย กระจายน้ำร้อนกินตามกำลังเด็กอายุ
ได้ ๓ เดือนถึง ๗ ขวบ ให้ร่างกายเด็กบริบูรณ์อ่อนพี ชำระโรคทั้งปวง
ที่เกิดนอกดำได้มักเป็นรัง เป็นเยื่อใยเป็นเม็ดมะเขือคิดเต็มหะคิดโดหิด
กิดดี ทำให้ปวดมวนและเป็นไข้มีตัวร้อนสัปดาห์ ยาชานน^๕คั้นแ
หมวดยาแก้ลมต่าง ๆ

สิทธิการิยะแต่งโอสถา ไว้แก้ชานาทั้งหลาย จงเร่งทำกิน ทั้ง
หญิงทั้งชาย เรียนจำทำง่าย จำไว้ในพุง อยู่ในตำรา ต้องเด็กเบิกหา
ตำราไขว่ยุ่ง ไม่พักค้นหา ตำราในพุง ผู้ใดใครมุง หมายถึงทำทอง
แก้ลมต้องหก โรคร้ายวันรูก ทั้งสามสิบสอง ถ้วนถึงตั้งสา โรค
คะนอง ลมทั้งสิบสอง แก้วกัถาพาโต หิดโถมองคร้อ ร้อนอกฟกค
หอบหาวฉาวโฉ่ ราชยักษะชักหัน เวียนวันฉาโย หูตาพาโต ฉาโย
ปะพาด ปรอ้ออาโป ทั้งธาตุเตโช ฉาโยพุ่งชาน อาเจียนเหียนราก
ทั้งปากก็หวน เบื่อปลาอาหาร เพราะมารเบียดพยาย คร่ำคร่ำยัย
โรคมีมากมาย บ้าหมุ่หมุ่ชักไม่รู้วาย เดี่ยวเอ็นเอ็นถ่าย เดินไม่
ได้ต้องคาน ดันตะฆาตหลังแข็ง เจ็บบนเอวเรียวแรง ดำพรพรรณ
ตั้งฐาน เดี่ยวเอ็นเอ็นนวก บ่อยกเคี้ยวตำร ดุจนาคาพาน พบพักตร์บักษ
กัถาครุทหยุดอยู่ ย่นย่อองอู่ ไม่สู้โยนี้ อดอยากอาหาร บ่อยพานกาย
กินยาชานน^๕ ฤทธิ์แข็งแรง คงกระพันชาตรี ฤทธิ์ฆ่าแข็ง โรคอาเจียน

เป็นทุเรียนเหี่ยวแห้ง ไม่หักตกแต่ง จะแจ้งตนยา ให้เอาใบมะตูมหนึ่ง
 หนักพอถึงตำดั่งตรา ข้างพญ่าเหี่ยวหมู ทั้งสองราสสองตำดั่ง ผักเสี้ยนผัดเอา
 แต่หนึ่ง พริกไทยใส่ให้ดัง หกตำดั่งจิ้งพืงหน่อ สองดั่ง ๆ หนึ่งบาท
 ใบหนาดคนที่สอง สองไร่ฝ่ายหัวชะงอ ถูกจันทน์หน่อพอแบ่งเบา ดี
 ปลัดเอาเอาเท่ากัน กับทั้งใบสะเดา เร่งเก็บเอามาให้ครั้น จึงแห้งฤทธิ
 แข็งขึ้น ถ้าน้อยนั้นเอาแต่ดี ถ้าจะให้เต็มอัตรา เอาทั้งห้าตำดั่งทวิ
 ชมน้อยยไพลพลอยดี สองดั่งนั้นเอาเท่ากัน สองสามส้มเป็นหก ท่าน
 ให้ยกตำดั่งนั้น เพลิงแดงได้ดินนั้น ชนแต่รากให้เอามา ชื้อเจ็ดเอา
 แต่หก ท่านให้ยกตำดั่งตรา สัก้านว่านคชชา ท่านแจ้งว่าตำดั่งเดียว
 ยาลับเจ็ดดั่งนี้ ตากสุรียให้แห้งเหี่ยว ตำผงบรรจุเจียว จะแจ้งถ่าย
 ดวยกินดอง ใส่ถาดกวาดเข้ากอง จุดเทียนทองตั้งสักเค หมาภพดู
 เครื่องบูชา ถวายนาคามหาเถร ให้ระดัดถึงนาเค จะประสิทธิ์ฤทธิแรง
 อีกทั้งครูผู้ตกแต่ง ช่วยเสกให้เรียวแรง อย่าคดางแคลงตั้งษาการ
 เสกด้วยสักกัตวา ดับโรคาที่เบียดผดามญ ให้ระคายน้ำผงบรวง คดิง
 กถอนดวนเท่าดอกพุทรา จะมีชันษา ไม่น้อยได้ร้อยปี ถ้าจะให้มิดะชา
 น้ำผงบานมศาวี ผะสมเข้าเคดากันดี กินแล้วมีฤทธิแรง เสกด้วย
 พระธรรมแผดง เจ็ดคัมภีรันทานอา อักษรทั้งสิบหก อย่าให้ตกดั่งที่ว่า
 คัวเมียไว้ข้างหน้า คัวผู้หนาไว้ข้างหลัง จะคงถึงกุดบุตร ซึ่งมาหยุด
 จุติยัง ในกรรมมาตุรัง ทนทุกข์ทั้งสิบเดือน ให้กินเป็นอัตรา โรคา
 มิแซเชื่อน คัดรากทั้งกลากเกิดอน โรคชเรอนกักดับหาย เดือดดม
 เป็นอัตรา น้ำส้มขามาละลาย ถ้าหาบุตรมิได้ ก็จะได้ทั้งบุตร ชำนัก

ตั้งเดือนครึ่ง ก็จะต้องเต็มหน้าก็ คดอดแล้วถ้าเหตุมิ อยู่อกคัมมิได้นหา
 ดำวันหรือเจ็ดวัน เอายานนั้นถายหน้าข้า จุกเสียดแน่นอุรา ถายชิงช้า
 สุรามาย ปวดนักเอานาผองอุ้ง เอายาปรุงถายกินหาย ฤๅชดักก็แก้ได้
 เขากะถายหน้าอ้อยดำ วิดลี้ดวงเป็นประจำ ให้ถายหน้ามะกรูดหนา โทน
 ผมแล้วพอกยา เอาหัวดองตั้งมา แทรกพินัน ให้ลุ่มกระหม่อมมิ
 ดงทองหรือเป็นบ่วง ไม่ดอดดวงตามว่าที่ หัวกะทือเผือกคัก ทับทิมมี
 แทรกดงกัน ไม่พังคัมตุกยอ เร่งรินออกแทรกพินัน ยานวิเศษ
 ครั้น จงทำกินเถิดท่านเอ๋ย

๒. อีกชานหนึ่งรำพึงกล่าว คุณโสดกแด่นประสิทธิ์ ยานแก้
 ดมจำพวกพิษ เคยประสิทธิ์รักษามากว่าพัน จะกตังไรแก้ลมสืบสอง
 ต่อกาน เร่งพิบอดอย่าได้โทมนัสตั้ง คงจะหายจะภิปรายซึ่งเพศพันธุ์
 ให้เจ็บต้นจุกเสียดในวงเวียน ให้ร้อนให้หนาวให้เท่าหนึ่งให้ช้อเค็ด
 เจ็บปวดที่ในเคียร ทั้งอาหารรับประทานให้อาเจียน อย่าเช้เชื่อนดม
 ร้ายอย่าไว้นาน ให้เอาพริกกะทือช้า ไฟเดือนห้าว่านนำผักเสี้ยนผิ เอา
 คนที่ล่อแฉะดีปด ยาทงนแปดถึงแล้วจึงทำ เอานาร้อนเป็นกะถาย
 ตะถายกิน หายหมดสิ้นโรคาเพราะยาชดัง เขาก็เคยกินหายมาหลาย
 ครั้ง แน่เหมือนดังพรรณนามานเอ๋ย

๓. จะกล่าวตำรา ซึ่งคัดมาจากเมืองกรุง โดยยากแต่หากมุ่ง
 หวังความสุขท่านทั้งหลาย แก่สตรีไม่มีบุตร เตือนชำระโรคาคถาย
 แก่มะเร็งริดลี้ดวงหาย ให้เจ็บอกหวาเวรหวาน ดมสืบสองจำพวก
 เกิดวิบัติไข้ให้รำคาญ ใครเป็นคือพระกาฬ มาตามผดามให้พินันตาย

อย่าหนึ่งเร็วปรกอบหา ยาบ้าบัตหาย เงินของอย่าได้ตาย ซื่อเกรียง
 ยามาทำกิน เอาชะราทั้งดำขาว อัดออกจันทน์โดยถวิด ตั้งตะกั่วยง
 ประคิน แล้วเอาเกลือกับพริกไทย เอาตั้งตระหนาน คูถการเข้าโดยไว
 กระพังไหม้หอบหนึ่งใหญ่ คั้นเอาแต่น้ำมา มะพร้าวหนึ่งถูกล้วน บิน
 ด้วยน้ำกะพังไหม้หา พริกเกลือเจือปรุยา แล้วตั้งไฟโดยหวัง มะกรูด
 เจ็ดลูกมา คัดศีรษะอย่ายับยั้ง ได้ลงในยาตั้ง ไว้บนไฟไปจนแห้ง
 ขัดเม็ดบักคืดไว้ ตำราไซ้สันที่ ทำกินเถิดย้าน รับประทานได้ทั้งชาย
 หญิง เมืองกรุงย่อมดีอทั่ว โรคากตัวไม่กล้ากตาย ผู้หญิงซึ่งชวน
 ขวาย อยากชมบุตรสุดส่ายใจ รับประทานยานี้แล้ว คงได้แก้วอย่า
 สงสัย เชิญตองจกค้องใจ เห็นคุณยาว่าดีเชย

๔. อีกขนานหนึ่งเป็นยาสาบเพศคุณ ดังมีคำกตชนพรรณนา
 ว่า โอสถขนานหนึ่งเป็นทหนึ่ง ท่านให้เอาหัวชะงอทั้งตองตั้ง มหาหิงคุ
 เปราะกะชายอย่าหน่ายเหนง ทั้งว่านหางคชศีรีชะธา คุณนาคาถวัน
 จบกรบตรีแปดง ทั้งรากกรูดรากนาวหาอย่ากลางแสดง พันกัน
 แดงอย่างเอกใบเหมกกัน ทั้งเปลือกนอกไขไก่เร่งไปหา รับประทาน
 ได้ลงจงเร็วพด้น มะรุมฝักเดี่ยวหนึ่งชยัน เบยจกกระจันเผาไฟดังใจจง
 เอาพดู่ทั้งสามสามสิบใบ กรบแล้วได้เร่งตำทำให้ผง บดเป็นแท่งทำ
 เม็ดเสร์จบรรจง อย่าให้ตหงด่งเคียวอย่าช้าการ ให้ว่าวิบัติดีดีจิตต์
 จงตั้ง ตามก่าดงวนเล็กเอกวิคทาน ครนเล็กเสร์จใช้ทาอย่าช้านาน
 ยานานนใช้กันเพศคุณ อนเณองด้วยผู้นเบยดเบยพ หรือจะ

ใช้กันถึงหลายก็ได้ แม้จะไปในดงในป่าพบห้วยเหวผามีความกระหาย
น้ำจนมาจะกิน ก็ให้เอายาทั้งดงไปในเหวหรือห้วยนั้น ผีทั้งหลายก็ไม่
ทนทานอยู่เลย ได้เคยทำเชื้อมามากแล้ว

* ๕. ยาแก้ลมพิษ คือดมที่พดชนเบองบนแฉะดมเป็นเหน็บชา
ให้มือเท้าตาย แฉะดมตะคริวจนสิ้นหลัง ให้หน้ามืดตามัวแฉะดมจุก
เดี่ยวคั่นนอก ให้อาเจียนเหียนราก ให้เอาดอกจันทน์ ๒ บาท ดอก
จันทน์ กะวาน กานพลู ดีปลี เทียนดำ หัวข่าทั้ง ๒ หัวไพล ใบคน
ทีช่อ ดีเกดอ มหาหิงคุ์ ยาทั้งนี้เอาตั้งละ ๓ บาท ยาดำ ๒ บาท ต้ม
กินหายแฉะ

* ๖. อักขนาหนึ่งแก้ลมเป็นเหน็บชา แฉะแก้เมื่อยขัด แฉะแก้
โรคพิษหนีผอมเหลือง ทั้งเป็นยาชำระล้างดำได้ แก้หน้าเหลืองเดี่ยว
—เอาใบมะกา รากไม้หอม มหาหิงคุ์ ยาดำ ขมิ้นอ้อย เหม็งช่อ กระตูด
ไก่อ แก่นขี้เหล็ก แก่นตำเสา หัวอุคพิศ ดีเกดอ รากขนุนทอง หัวไพล
เอาระทั้ง ๒ รากนนทึ ยาทั้งนี้เอาตั้งละ ๑ บาท ราชพฤกษ์ ๕ ผล ต้มกิน
แก้ก่ด่อนก็ได้แฉะ

๗. ขนาหนึ่งแก้ลมเมื่อยเค็ดขัดข้อ แฉะดมเป็นเหน็บชาให้
มือเท้าตาย เอาโกฐฐูทั้ง ๕ ชะราทั้ง ๕ มหาหิงคุ์ ยาดำ ลูกกะวาน
ดีปลี เจตมูลทั้ง ๒ หัวคูนทั้ง ๒ ผลแพวแดง ส้มดั่วแฉ่ง เปต้าทั้ง ๒
ข่า ชิง คนทีช่อ กัญชา ใบมะกา ดอกจันทน์ ยาทั้งนี้เอาตั้งละ ๑ บาท
ราชพฤกษ์ ๓ ผล ต้มกินแก้ลมเหน็บชาหายแฉะ

๘. ยาแก้กองธาตุพิการต่าง ๆ ให้เอารากข่าพลู รากส้มกุ้ง

เปิดอกตำเฒ่า ถูกจันทน์ ยาเหต่านเอาตั้งตะ ๑ บาท ถูกตะค้ำน มหา-
 หิงค์ เอาตั้งตะ ๒ ตั่ง เจตมุต ถูกฝักขี้ แก่นสน คนที่ถือ กานพลู
 เอาตั้งตะ ๒ บาท ตีปัด ผิมะกรุด บอระเพ็ด เอาตั้งตะ ๓ บาท ชิงแห้ง
 ขมิ้นอ้อย เอาตั้งตะ ๒ ตั่ง จันทน์ทง ๒ เอาตั้งตะ ๕ ตำตั่ง ยาเหต่าน
 ทำผงกินแก้ท้องช่นตะลายลูกมะตูม แ่นอกตะลายน้ำผิง แก้อาเจียน
 ตะลายน้ำร้อนหรือถูกยอคม แก้รับประทานอาหารมิได้ให้เด็ดแทง
 ตะลายน้ำขิงต้ม แก้ตงท้องตะลายน้ำมะเดื่อต้ม แก้ตงเป็นมูกเลือด
 ตะลายน้ำเปิดอกตะเคาต้ม แก้หืดไอจามออกเลือดตะลายน้ำฝางแทรก
 พิมเสน แก้กระษัยได้เดื่อน ให้ปวดมวนหัวเห่นาแฉะท้องน้อย เอา
 หัวข้าวเย็นต้มเป็นกระสาย แก้โรคอุตุ้มคือเป็นหนองในหรือโรคบุรุษ
 กัด เอาแกดบข้าวเหนียวต้มเป็นกระสาย แก้ริดดีดวงหิดไอ้มของครือ
 ผอมเหลืองให้เล็มหะเหนียว ตะลายน้ำต้มข้าแทรกดังแด

๙. ตมจำพวกหนึ่งพดในตำได้ ให้เป็นตุกกตั้งช่นกตั้งดงอยู่ใน
 ท้อง ให้จุกอกเด็ดแทงตามชายโครงทั่วสรรพางค์กายแฉะเด็ดหัว
 ใจ ทำนให้เอาเทียนดำ ตำรต้ม ชิง กระเทียม พริกอ่อน ดองดิง ยา
 ทงนเอาตั้งตะ ๑ บาท กระดำพัก ขอนดอก ยาทงนเอาตั้งตะ ๒ ตั่ง
 ตีปัดเอาเท้ายาทงนหาย ทำผงตะลายสุรากินแด

๑๐. ภาคหนึ่งคู่กัน ให้เอาพริกไทย เกล็ดดินขาว ตีปัด ยาทง
 นเอาตั้งตะ ๒ ตั่ง เบญจกุดเอาตั้งตะ ๒ ตั่ง กระเทียมเท้ายาทงนหาย
 ทำผงตะลายน้ำร้อนน้ำผิง แกดมกตั้งช่นกตั้งดงหายแด

๑๑. ขนानหนึ่ง เอาเจตมุตทง ๒ หัวเอะทง ๒ หัวอุตุพิค หัว

กตอย พิตังกาธา หัตถ์คุณ ผักคราด เป็ดอกโมกมัน กระเทียม ข่าพญ
 ผลจันทร์ ยาทงนเอาจั่งเล็มอภาค พริกไทยเท่ายาทั้งหลาย บดคุดีการ
 เขาควยกัน ตระตายนาวงกันเท่าผลพุทรา แก้วมดสารพัดรทุกซ์ ทง
 ริดดีดรงมองครือหัดไอหายแด

๑๒. ตมจำพวกดั่งมมตีว่าตมพานได้ ให้เอาเจียนให้จุกอก ถ้า
เป็นไปถึงกำหนด ๗ เดือน มักเป็นตวช้โครงซ้าย ให้ผอมเหลือง พอ
ใจยากของสัตว์ของควา ครนถึง ๓ ปีจะตาย ถ้าจะแก้ไขให้นามวง
น้ำตุ๋รา นามะนาว น้ำชา น้ำเตาหม เขาตั้งตะจอก เคี้ยวให้เป็นยาง
มะตูมกินหายเด

๓๓. ยาแก้ลมอัมพฤกษ์อัมพาต ให้มือให้เท้าตาย ให้เอาน้ำมันมะนาว น้ำมันงา น้ำมันกะรุน เบ็ดดอกทองเหลืองใบมณฑุ ไพล ข่า ชมัน อ้อย กุ่มท่ง ๒ กระเทียม รากเจตมูลฑ์ พริกไทย ผักเสี้ยนผี เกดอกรบูร ผลจันทร์ ดอกจันทร์ เอาเท่า ๆ กันตำผง นํ้ากระสายตามคอ

๓๔. ชนานหน้าแก้มออกตามหูตามตา เอาตะถายหมากที่^{๑๕}เป็น
เขาควาย บอระเพ็ด ผักแพ้ว ตีปัด^{๑๕} กรุงเขมา ยาทงนเอาตั้งตะ^{๒๕}๒ ตั้ง^{๑๕}
แห้วหม^{๑๕} ใบสดอด ใบมะคม^{๒๕} ยาทงนเอาตั้งตะ^{๒๕}๒ บาท ยาทงนทำผง^{๒๕}
ตะถายหน้าผาก^{๒๕} ก็น^{๑๕} จำเพาะแก้มออกหูออกตา

๑๕. แก้วมขัดเมื่อยกดึงตามข้อมือข้อเท้า ให้บวมเท่าบวมหน้า
บวมตา เอายาขนานนแก แก้วดัดเปรียง ๓๐ บาท แก้วราชพฤกษ์ ๓๒
บาท ยาขาวเย็น ๓ ชั่ง ชุมเห็ดใหญ่ ๓ ต้นขนาดกตาง แก่นตำเฒ่า ๒๐
บาท ขี้เหล็กเขาทองห้า ๒๐ บาท เข้มแดง ๑๕ บาท เข้มขาว ๑๕ บาท

รากทุ้งป่า ๑๒ บาท เป็ด้ามุย ๓๐ บาท มะไฟเดือนห้า ๖ บาท ยาหนู
 ต้นทั้งรากทั้งใบ ๒๕ บาท ใบมะกา ๓ กำมือ ยาคำ ๓ บาท กรบูร ๓ บาท
 กะพังโหมเอาทั้งใบทั้งย่าน ตำให้เข้ารองหม้อพอประมาณ รากตุ๊กไก่
 ยอดดำ ๓๐ บาท โห่ดเผือก ๓๐ บาท ขมิ้นย่าน ๕ บาท ต้ม ๓ เอา
 รับประทานแก้ลม แก้ก้อน แก้มะม่วง เคยเชื่อถือเห็นฤทธยาน
 มากากแล้ว

๑๖. อีกขนานหนึ่งเป็นยาหอมส่วงอารมณ์ ให้เอาเปลือกไข่
 เน่า เปลือกมะขาง แก่นจันทร์ ไม้หนุ่ เกสรดอกบัวทั้ง ๒ กฤษณา
 กระด้าปัก ดอกบุนนาค ดอกมะติ เนื้อไม้ โกฏฐ์ห้วบัว บดทำเป็นแท่ง
 ไว้ทั้งกินทั้งชะโดม ถ้าใช้ละลายน้ำจันทร์ ถ้าเจ็บพุงละลายน้ำเปลือก
 ทับทิม แก้เดี่ยดละลายน้ำจิง หอบโอดละลายน้ำจิงฆ่าหายแฉ

๑๗. อีกขนานหนึ่งชื่อยาเขียวพระสุเมรุ ท่านให้เอาหัวปุดนา
 ชราทั้ง ๕ หัวหอม กระเทียม ลูกจันทร์ ดอกจันทร์ ลูกหวาน กานพลู
 ขมิ้นอ้อย หัวไพล หัวกะทือ หัวกระชาย ดอกชะลูด ใบพังราย ใบผัก
 ตำลึง รากเผือกหอม ใบอิหรม ใบระงับ ใบขุมบา ใบชิงช้าชาติ เมื่อ
 จะเคี่ยวยานเอาน้ำสุราเป็นกระสายละลายทำแท่งไว้ ถ้าใช้ละลายน้ำประ
 ดิวิดิบทั้งกินทั้งชะโดม ถ้าออกผิโตนผิหัวละลายน้ำสุราทาข้างนอกและ
 กินภายใน ถ้าเป็นลมจุกอกละลายน้ำสุราก็กิน ท้องขึ้นละลายน้ำมะรุม
 ดมเจ็บเห็บเดี้ยวละลายน้ำเหม็งขอ ใช้สันนิบาตละลายน้ำมหาหิงคุ
 ทาท้องทาหลัง เวียนหัวละลายน้ำหัวหอมกิน ถ้าเด็กขโม้ออกละลาย
 ยาคำฝนใส่ละลายยากินและทาหน้าอก ใช้สันนิบาตแห้งแข็งละลายน้ำ

จนทนทั้งกินทั้งชะโงม กินข้าวมิได้ระคายน้ำสุรา เลือดคงระคายน้ำ
 ผกเคียนผกแทรกเกิดอด้วย ถ้าไม่พึงระคายน้ำสุรา ถ้าจุกยกอดระคาย
 น้ำจนทนทาบ้างกินบ้าง ถ้าขาดฤดูระคายน้ำดินประดังดิบกินฤดูมาแต่
 ถ้าผูกท้องระคายน้ำล้มแทรกมหาหิงคุ์สักหน่อย ถ้าโยนน้ำระคายน้ำ
 กุ่มบกกินหาย ถ้าผูกแข็งเกิดมีออกระคายน้ำคานเคียนกินออกแต่ ถ้า
 เกิดรกติดระคายน้ำมั่งวักนรกออกแต่ ดื่นัก

๓๘. อีกขนานหนึ่งแก้ลมวิงเวียน เอาส้มป่อยทั้ง ๕ ชุมเห็ดทั้ง ๕
 พริก ๗ เม็ด ต้มกินหายแต่

๓๙. อีกขนานหนึ่งยาแก้ลมมีอตายคั่นตาย ให้เอาใบรัก ใบพริก
 ใบอุตุพิศ เอาหนักดั่งตะ ๑ ชั่ง ยาทั้งนั้นเอาดั่งตะทะนาค น้ำมะนาว ๑
 ทะนาค กรบรู ๒ บาท น้ำมะพร้าว ๒ บาท น้ำขิง ๑ ทะนาค ใส้ดง
 เคี้ยวให้คงเหลือแต่น้ำมน ครั้นสุกแล้วจึงเอากรบรูกับน้ำมะนาวปรุงดง
 มั่นช่อจักรนารายณ์แฉะไฟ ๔ กอง กินก็ได้ทาก็ได้ สรรพคุณทุกอย่าง
 ได้ทั้งสิ้น แฉะแก้ลมมีอตายคั่นตายหายแต่

๔๐. ยาแก้ลมต่าง ๆ เป็นยาที่เคยใช้มาแล้วได้เห็นสรรพคุณ
 อย่างศักดิ์สิทธิ์ เอาขมิ้นน้อย หัวชะงอ คนทิสอ เจตมูตย่าน ใบ
 มะตูม ใบสะเดา หัวข่าทั้ง ๒ เจตมูตเพลิง หัวขิง สะค้าน ข่าพลู ดีปลี
 เป็ดอกกุ่มทั้ง ๒ ยาเหล่านี้ดั่งตะ ๑ ส่วนเสมอภาค พริกไทยเท่ายาทั้ง
 หดาย ทำผงแก้ลมแน่นอกชดออกระคายน้ำขิง แก่ดงท้องระคายน้ำ
 เป็ดอกมะเดื่อหรือเป็ดอกผลทับทิม แก้เบ้ออาหารแฉะดมให้อวก
 รากเป็นปวงกดี ระคายน้ำจุกยกอดคัมหรือน้ำบวมก แก้บวมดงระคาย

นำหัวกระทือ หรือผู้หญิงอยู่ในเรือนไฟก็ได้อ ให้เอาสุราโรงและน้ำ
หัวซึ่งตายยานกันขับเลือดลมวิเศษนักแล

หมวดยาแก้ โรคบุรุษแก้ไข้ทั้งหญิงชาย

๑. แก้หนองใน เอาพริกไทย ๑ บาท จิงแห้ง ๑ บาท ดีปด ๑
บาท หัวหอม ๑ หัว กระทือ ๑ หัว เถาคันแดง ๕ บาท เถาวัดดีเปรี้ยว
๕ บาท ฝาง ๕ บาท ไพธ ๕ บาท ข่า ๕ บาท กระชาย ๕ บาท ตะไคร้ ๑ ต้น
เกดือ ๕ บาท เกดือจีนขาว ๕ บาท ดีเกดือไทย ๕ บาท ใบมะกอก ๕ กำ
มือ ยาดำ ๕ บาท ยาทางนตมกันเข้าเย็น ถ้ากินยานี้แล้วเชื่อว่าทุเลา
และไม่กลายเป็นอย่างอื่นอีก

๒. รากไม้ไผ่รวก ๒๐ บาท ยาข้าวเย็นเหนือ ๓๐ บาท ยาข้าว
เย็นใต้ ๓๐ บาท กำมะถันเหลือง ๑ บาท รวมนยา ๔ ดั่งนตมกันเข้าเย็น

๓. พริกไทย ๑ บาท จิงแห้ง ๑ บาท ดีปด ๑ บาท หอม ๑ หัว
กระทือ ๑ หัว เถาคันแดง ๕ บาท เถาวัดดีเปรี้ยว ๕ บาท ฝาง ๕ บาท
หัวมะตาดเครือ ๕ บาท กระทือ ๕ บาท ไพธ ๕ บาท ข่า ๕ บาท กระชาย
๕ บาท ตะไคร้ ๑ ต้น เกดือ ๕ บาท เกดือจีนขาว ๕ บาท ดีเกดือ ๕
บาท ใบมะกอก ๕ กำมือ ยาดำ ๕ บาท ได้หม้อต้มกันเข้าเย็น แก้หนอง
ในและเข้าข้อ

๔. ยาบีบแผล เอากรบูรกวณเข้ากับปูนแดงด้วยกันให้ละเอียด
สำหรับบีบแผลซึ่งเกิดด้วยโรคสำหรับบุรุษ ใช้ได้ทั้งหญิงทั้งชายหรือ
แผลธรรมดาก็ได้ แต่ไม่ควรใช้กับแผลสด

๕. ยาสำหรับบุรุษ เอาขมิ้นอ้อยหนัก ๔ บาทเผาไฟ แห้วหมู

หนัก ๒ บาท ตำรับหนัก ๓ บาท ตำเข้กันแล้วตะดาบน้ำมันยางพอ
 บันตูกกอดอนได้ กินครั้งละ ๓ ก่อนเท่าเม็ดดบัวปอกเปลือก แก้หนอง
 ในหายแดง

๖. อึกขนาหนึ่ง ให้เอาข้าวเย็นเหนือ ๕ ตำลึง ข้าวเย็นใต้ ๕
ตำลึง พริกไทย ๕ ตำลึง ผักราชพฤกษ์ ๕ ตำลึง ใบมะกา ๕ ตำลึง
เถาว์ดัดเปรียง ๕ ตำลึง ดินประดิว ๕ ตำลึง กะตุกควายเผือก ๕ ตำลึง
ข่า ๕ ตำลึง เกตือ ๕ ตำลึง เกตือถิ่นขาว ๕ ตำลึง แด่มดาร์ ๕ ตำลึง
แด่มทะเล ๕ ตำลึง ยาดำ ๓๐ บาท ซามเบญจรงค์ตามแต่จะหาได้ ต้ม
กินแก้หนองในแต่

๗. อักขนาหนึ่ง เอาขาวเย็นหนึ่ง ๑ เข้าเย็นใด ๑ ขันทอง
 พยาบาท ๑ รากมะตูม ๑ รากขุ่น ๑ กุนหัดดอกขาว ๑ แก่นขเห็ดถึก ๑
 เถาวัลดีเปรียง ๑ ยาทงนเอาอย่างตะ ๕ บาท ตำรัดมี ๑ บาท คัมภีร์แดง

๘. ขนากหนึ่ง^๑ แกกต^๒องบ^๓ัส^๔สา^๕วะท^๖งห^๗ึงช^๘าย เอ^๙ว^{๑๐}ร^{๑๑}าก^{๑๒}ช^{๑๓}เห^{๑๔}ด^{๑๕}ก^{๑๖}
 รากมะ^{๑๗}กา ๓ ดิน^{๑๘}ป^{๑๙}ระ^{๒๐}ตี^{๒๑}ว^{๒๒}ติ^{๒๓}บ ๓ เจ^{๒๔}ต^{๒๕}ม^{๒๖}ู^{๒๗}ต^{๒๘}เพ^{๒๙}ด^{๓๐}ิง ๓ ถ^{๓๑}ัง^{๓๒}ถ^{๓๓}ะ^{๓๔}ถ^{๓๕}ัว^{๓๖}น ร^{๓๗}าก^{๓๘}ด^{๓๙}ำ^{๔๐}เจ^{๔๑}ีย^{๔๒}ก^{๔๓}
 ๒ ถ^{๔๔}ัว^{๔๕}น โค^{๔๖}ก^{๔๗}กะ^{๔๘}ฐ^{๔๙}ุน ๓ ถ^{๕๐}ัว^{๕๑}น ร^{๕๒}าก^{๕๓}พ^{๕๔}ัน^{๕๕}ง^{๕๖}ู^{๕๗}ด^{๕๘}เ^{๕๙}ง ๔ ถ^{๖๐}ัว^{๖๑}น น^{๖๒}้ำ^{๖๓}ป^{๖๔}ระ^{๖๕}ถ^{๖๖}ำ^{๖๗}น^{๖๘}ท^{๖๙}อง ๕ ถ^{๗๐}ัว^{๗๑}น
 ต^{๗๒}ม^{๗๓}ก^{๗๔}ิน^{๗๕}แก^{๗๖}ก^{๗๗}ต^{๗๘}อน^{๗๙}นา^{๘๐}เพ^{๘๑}อ^{๘๒}บ^{๘๓}ัส^{๘๔}สา^{๘๕}วะ^{๘๖}ชา^{๘๗}ว^{๘๘}ห^{๘๙}าย^{๙๐}ค^{๙๑}ัน^{๙๒}ก^{๙๓}ด^{๙๔}เ

๙. ขนานหนึ่ง เอาสารส้ม ๑ ดินประณีตดิบ ๑ หนุ้าปากควาย ๑
รากจอก ๑ เติมอากาศ คั้นบดเอาน้ำเทรกรกเกิด ๓ เม็ด กินแก้ร้อน
นำตะเภาให้เย็นเย็นด้าย ให้ปวดแสบปวดร้อนหายคั้นก

๓๐. ขนานหนึ่ง พริก๗เม็ด เกล็ด๗เม็ด ดิปดเชือก๗ ดอก
กะเทียม๗ กีบ ขิงสด๗ แวน ยอดขี้เหล็ก๑ กำมือ ตำส้ม๑ ทำ

เป็นตุกกดอนกินหนัก ๓ ตั่ง แกกต่อน้ำอันบังเกิดเพื่อบัสสาวะชาว
หายตึก

๓๑. ยาแกกรวดหน่ออีก เอาดอกคำไทย ฝางเส้น ตั้งตระกามือ
กด้วยน้ำ ๓ ตูกกดนใจตัดหัวตัดท้าย ตำร้อม ดินประตือดิบ ตั้งตระ
ตั่ง ต้มตามวิธี กินแกกรวด ซึ่งทำให้ขับบัสสาวะวันละ ๒๐ ครั้ง
๓๐ ครั้งหายตึกแด

๓๒. ขนानหนึ่งเอาน้ำมะนาว น้ำฝาง ตั้งตระกวย ตำร้อม ดิน
ประตือดิบ ตั้งตระ ๒ ตั่ง เบยจัน ๗ เบย ละลายแล้วเอาน้ำคดเค้าให้
มากใส่ในน้ำ ๔ ถ้วยเคี่ยวเอา ๑ ถ้วย แล้วเอาเตงจันผดใหญ่ ๑ ผด
แขวระเอาเมล็ดเอาเนื้อในออกเสียให้หมด แล้วเอายานี้ใส่ลงในเตง
จันต้มไฟแกดบให้สุกดี แล้วเทออกให้กินตามกำลัง แกกรวดซึ่ง
กระทำคุมกันเข้ามีสัญญาณดังเมล็ดกรวดนั้นตกออกหายแด ตึก

๓๓. ขนानหนึ่งเอาน้ำมะนาว น้ำมะกรูด น้ำมะงัว น้ำส้มซ่า น้ำ
ส้มสายชู ตั้งตระกวย เบยจัน ๗ เบย ตำร้อม ดินประตือดิบ ตั้งตระ ๒
ตั่ง คุดิกการเข้าแช่ตากแดด ๓ วัน กินตามกำลัง แกกรวดและ
สรรพสิ่งทั้งปวงตกตึกหายตึกแด

๓๔. ขนानหนึ่งเอาน้ำค้างสะแก น้ำค้างกด้วยดิบ น้ำค้างงวง
ตะโหนดผู้ น้ำค้างผักโหมหิน กรองเอาน้ำใส เอาพริกไทย ชิง กระเทียม
เกดือ ตั้งตระ ๗ บาท ละลายน้ำค้างกิน แกกรวดและปุนหายตึก

๓๕. ขนानหนึ่งเอาบัวขม ใบไม้แดง พันธ์แดง เสมอภาค ต้ม

กินแก่นัวหายคื่นัก และแก้หนองในด้วย

๓๖. ขนानหนึ่งเอาหน่อไม้ไผ่ป่า ๑ หน่อ แก่นแสมทั้ง ๒ โคก
กระอม โศกกระสุน แก่นเตี๋ย ๑ บาท ตำรต้ม ๓๐ บาท เจดพังก
๖ ตำลึง ต้มแก้โรคสำหรับบุรุษหายคื่นักแด

๓๗. ขนानหนึ่งเอาหน่อไม้คื่นัก ๑ กำมือ ต้มกับสุรากินแก้ขัดเบา
หายคื่นัก

๓๘. ยาแก้โรคสำหรับบุรุษ เอาหัวคด้า หน่อพังกแดง ราก
ก้างปลาแดง ฝาง หน่อคา ๑ กำมือคดหัวคดท้าย ตำรต้ม ๒ ตำลึง ยา
ดำ ๑ ตำลึง ต้มกินแก้ด้วยพระเจ้า ๕ พระองค์ แก้โรคสำหรับบุรุษ
หายคื่นักแด

๓๙. ขนानหนึ่งเอาใบขี้เหล็ก ๑ กำมือ ใบไม้ไผ่ป่า ๑ กำมือ ขมิ้น
อ้อย ๗ ขัน ดินประสีว ตำรต้ม ดึงดะน้อย เอาปูนขาวแช่ให้ไล่เป็น
กระสาย ต้มกินแก้โรคสำหรับบุรุษเบาเป็นเลือดเป็นหนองหายคื่นักแด

๔๐. ขนानหนึ่งเอากะทุมขมิ้นทั้ง ๕ หัวปลาไหลอย่าง หัวคด้า
หัวคดเค้า รากไม้ไผ่รวก รากสะแก เล่มอภาค กินแก้โรคสำหรับ
บุรุษเบาเป็นเลือดเป็นหนองหายคื่นักแด

๔๑. ขนานหนึ่งเอาตำรต้ม เกดือ ดึงดะ ๑ บาท พริกไทย ๖ ตำลึง
ทำเป็นจุณ เอาน้ำมะนาว ๗ ลูกบีบเอาน้ำไล่ก่อน กินแก้โรคสำหรับ
บุรุษหายคื่นักแด

๔๒. ขนานหนึ่ง เอาเลมอทั้ง ๒ มหาหิงคุ์ เทียนดำ ตำรต้ม ผัก
แพวแดง บดละลายน้ำมะนาวกินแก้โรคสำหรับบุรุษเบาเป็นเลือดเป็น

หนองในหายดีนัก

๒๓. ขนานหนึ่งเอาสารส้ม ๕ ตำลึง ดินประสีดิบ ๖ ตำลึง ยาข้าว
เย็นทั้ง ๒ ใบบดบด ดึงละ ๑๐ บาท บดทำตุกกดอนกินแก้โรคสำหรับ
บุรุษหายดีนัก

๒๔. ขนานหนึ่งเอายาข้าวเย็นทั้ง ๒ รากระหุ้งแดง รากตะขบ
รากถั่วแดง ดึงละ ๑ ตำลึง ทำเป็นจุณ สุกเป็นกะล่ายคองไว้ ๓ วัน
กินแก้โรคสำหรับบุรุษหายดีนัก

๒๕. ขนานหนึ่งเอาขี้เหล็กทั้ง ๕ ยาข้าวเย็นเหนือ ๑ เป็ดอกทอง
หลวง ๑ เถาจึงจ้อย ๑ รากมะอึก ๑ เอาดั่งละส่วน รากกะตุกไก่ ๑ ราก
ชิงชี ๑ ดึงละ ๒ ส่วน ถ้าจะให้ขับหนองในเอาเป็ดอกตำเส้าได้ ถ้า
จะให้ดังได้ยาตำ ๑ บาท คั้นกินแก้โรคสำหรับบุรุษหายดีนัก

๒๖. ยาแก้โรคบุรุษหนองใน ใช้ได้ทั้งหญิงชาย เอาหัวยาจีน
๕ บาท น้ำตาลทราย ๑๐ บาท สารส้ม ๓ บาท คั้นกินหม้อหนึ่งให้เต็ม
น้ำ ๓ ครั้งกินหายดี

๒๗. ยาแก้หนองใน เอาน้ำค้างงวงตาผู้ ๑ มดเหล็กทั้ง ๕ คั้น
เอาระคนกับน้ำค้างเคียวให้ขึ้น ได้ยาตำ ๑ บาทเคียวจนแห้งกินหายดี

๒๘. ยาแก้หนองใน ใบสบประรดเขียว ๑ หัวปุดนา ๑ สารส้ม ๑
คั้นน้ำยักินดี

๒๙. อีกขนานหนึ่งให้เอาหัวสบประรดเขียว ๑ ยาตำ ๑ สารส้ม ๑
คั้นกินหายดี

ยาแก้ดังโง่ชุนาตวิเศษ

นี่คือถ้ากุดบุตรชายหญิง ที่แรกเริ่มจะดังโง่เท่า คือให้เจ็บถูก
ดินแดงบ่อย ๆ เมื่อเวลาลงเอามือหรือวัตถุอะไรลงหรือนั่งทับ ก็
อาจจะเป็นรอยดูลบอยู่นาน ๆ และแสดงอาการให้ครั่นตัวเหม็นจะ
เป็นไข้ ถ้าบดย่อยไว้จะค่อยๆ เข้า ๆ จนเท่าใหญ่ เห็นมีอยู่ตามแถบ
บ้านนั้น ๆ โดยมาก ซึ่งข้าพเจ้าเห็นดูเวทนา และข้าพเจ้าให้พู่เปื่อยมีนา
เหลืองไหม้ ฉะนั้นถ้ากุดบุตรหญิงชายอยากจะให้หายขาดก็ให้ทำยาน
กินเสีย ในขณะเมื่อรู้สึกว่าเป็น

คือท่านให้เอา ขี้เหล็กทั้ง ๕ ไม้อรอมทั้ง ๕ ตำเล้าทั้ง ๕ หัว
โหม่งหุดมหนัก ๑ ขมิ้นย่าน ๑ เป็ดอกไม้หอม ๑ เป็ดอกยาร่วง ๑
(สองอย่างที่สุดได้พอประมาณ) ตำตำเอาหนึ่ง กินหม้อเดียวจะ
หายขาดได้ ข้าพเจ้าบอกไว้เพื่อให้เป็นทานแก่ท่านผู้มีโชคตก ที่ได้
พบเข้าจงทำกินเถิด ฯ เพียร เปรียบ

พิมพ์ที่ ร.พ. เดียงเตียง เจ้าซึ่งข้า พระนคร

นายเคียวโซชิมผู้พิมพ์โฆษณา ๓๐๐๐ ๓/๖/๒๔๘๐

